Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
JEAN RICHARD DE LA TOUR
prednesené 12. mája 2021 [1]

Vec C-91/20

LW
proti
Bundesrepublik Deutschland

[návrh na začatie prejudiciálneho konania podaný Bundesverwaltungsgericht (Spolkový správny súd, Nemecko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti – Smernica 2011/95/EÚ – Normy týkajúce sa poskytnutia medzinárodnej ochrany a obsahu takejto ochrany – Článok 23 ods. 2 – Zachovanie celistvosti rodiny osoby s postavením medzinárodnej ochrany – Výhody priznané rodinným príslušníkom, ktorí nespĺňajú podmienky potrebné na priznanie medzinárodnej ochrany – Článok 3 – Výhodnejšie normy – Vnútroštátne ustanovenie, ktoré rozširuje priznanie medzinárodnej ochrany na maloleté dieťa osoby s postavením medzinárodnej ochrany – Dieťa, ktoré má štátnu príslušnosť iného štátu, ktorého ochrany sa môže domáhať – Zásada subsidiarity medzinárodnej ochrany“

I. Úvod

1. V posledných rokoch bola otázka utečencov a ich prijímania zdrojom niekedy silného napätia medzi členskými štátmi. Masívny a náhly prílev utečencov na hranice Európskej únie výrazne otriasol niektorými hodnotami, na ktorých je Únia založená, a mohol viesť k tomu, že sa členské štáty uzavreli samy do seba.

2. Členské štáty však od zasadnutia Európskej rady v Tampere 15. a 16. októbra 1999 súhlasili s postupom na vytvorenie spoločného európskeho azylového systému na základe plného a komplexného uplatňovania Dohovoru o právnom postavení utečencov, podpísaného v Ženeve 28. júla 1951 [2]. Medzi nástrojmi potrebnými na vykonanie tohto programu Európsky parlament a Rada Európskej únie prijali smernicu 2011/95/EÚ [3], ktorej jedným z hlavných cieľov je „zaistiť, aby členské štáty uplatňovali spoločné kritériá pre identifikáciu osôb, ktoré skutočne potrebujú

[1] Jazyk prednesu: francúzština.

[2] Dohovor nadobudol platnosť 22. apríla 1954 [*Zbierka zmlúv Organizácie spojených národov*, zv. 189, s. 150, č. 2545 (1954)], ďalej len „Ženevský dohovor“. Bol doplnený Protokolom o právnom postavení utečencov uzavretým v New Yorku 31. januára 1967, ktorý nadobudol platnosť 4. októbra 1967 (ďalej len „protokol z roku 1967“).

[3] Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany (Ú. v. EÚ L 337, 2011, s. 9).

medzinárodnú ochranu“ [4] a to najmä s cieľom „pomôcť obmedziť sekundárne pohyby žiadateľov o medzinárodnú ochranu medzi členskými štátmi tam, kde takýto pohyb je spôsobený výlučne rozdielmi v legislatívnych rámcoch [týchto členských štátov]“ [5].

3. Otázkou položenou Súdnemu dvoru v prejednávanej veci je, či právo Únie, a konkrétnejšie smernica 2011/95, umožňuje členskému štátu na účely zaručenia zachovania celistvosti rodiny utečenca prijať právnu úpravu, podľa ktorej príslušný vnútroštátny orgán prizná tú istú medzinárodnú ochranu maloletému dieťaťu tohto utečenca bez toho, aby tento orgán vykonal individuálne posúdenie situácie, v ktorej sa táto maloletá osoba nachádza, a to bez ohľadu na to, či potrebuje medzinárodnú ochranu v zmysle tejto smernice.

4. Táto otázka bola položená v rámci sporu medzi LW, dieťaťom, ktoré je tuniským štátnym príslušníkom, a Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Spolkový úrad pre migráciu a utečencov, Nemecko, ďalej len „Úrad“) vo veci rozhodnutia, ktorým mu Úrad odmietol priznať postavenie utečenca, priznané jeho otcovi sýrskeho pôvodu. Úrad rozhodol na jednej strane, že toto dieťa nespĺňa hmotnoprávne podmienky na priznanie tohto postavenia, a na druhej strane, že sa môže domáhať vnútroštátnej ochrany štátu svojho pôvodu.

5. V tejto veci je Súdny dvor vyzvaný, aby určil, do akej miery môže členský štát využiť voľnú úvahu, ktorú mu priznáva článok 3 smernice 2011/95, na rozšírenie rozsahu osôb s postavením medzinárodnej ochrany na rodinných príslušníkov utečenca alebo osoby s priznanou doplnkovou ochranou s cieľom zaručiť zachovanie celistvosti ich rodiny. Uvedená vec teda súvisí s klasickou problematikou vyváženia medzi rôznymi základnými cieľmi, a to cieľom zaručiť právo na azyl a cieľom zabezpečiť rešpektovanie rodinného života osoby s postavením medzinárodnej ochrany, s potrebou dosiahnuť tieto ciele a možnosťou tak urobiť bez toho, aby sa porušila pôsobnosť každého z režimov zavedených na tento účel normotvorcom Únie.

6. Spresnenie, ktoré musí Súdny dvor v tomto prípade poskytnúť, je nevyhnutné na koherentné a jednotné uplatňovanie vo všetkých členských štátoch jednak kritérií na získanie medzinárodnej ochrany, ako sú definované v práve Únie, ako aj v systéme Ženevského dohovoru, a jednak práv a výhod spojených s poskytnutím takejto ochrany. Je teda potrebné vyvodiť jasný výklad článku 3 smernice 2011/95 tak, aby členské štáty nemali príliš veľkú mieru voľnej úvahy buď na priznanie medzinárodnej ochrany, alebo na jej odmietnutie. [6]

7. V týchto návrhoch navrhnem Súdnemu dvoru, aby rozhodol, že ani článok 3, ani článok 23 ods. 2 smernice 2011/95 neumožňujú členskému štátu prijať právne predpisy, podľa ktorých sa príslušný vnútroštátny orgán snaží zaručiť zachovanie celistvosti rodiny osoby s postavením medzinárodnej ochrany tak, že ju rozširuje na maloleté dieťa tejto osoby bez toho, aby tento orgán vykonal individuálne posúdenie žiadosti a bez ohľadu na to, či v situácii tohto dieťaťa je potrebná medzinárodná ochrana alebo riešenie tejto situácie vyplýva z logiky systému medzinárodnej ochrany.

8. Domnievam sa totiž, že normotvorca Únie poskytol v rámci spoločného európskeho azylového systému právne nástroje umožňujúce chrániť rodinný život utečenca a osoby s postavením doplnkovej ochrany, ako aj zabezpečiť ochranu najlepšieho záujmu dieťaťa bez toho, aby bolo

4 Odôvodnenie 12 tejto smernice.

5 Odôvodnenie 13 uvedenej smernice.

6 Pozri najmä rozsudok zo 17. decembra 2020, Komisia/Maďarsko (Prijímanie žiadateľov o medzinárodnú ochranu) (C-808/18, EU:C:2020:1029).

potrebné ohroziť jednotnosť postavenia, ktoré priznáva medzinárodná ochrana, a najmä harmonizáciu, ktorú normotvorca Únie uskutočnil v súvislosti s podmienkami poskytovania medzinárodnej ochrany a obsahom tejto ochrany.

II. Právny rámec

A. Medzinárodné právo

9. Článok 1 časť A ods. 2 Ženevského dohovoru stanovuje, že pojem „utečenec“ sa vzťahuje na každú osobu, ktorá

„sa nachádza mimo svojho štátu a má oprávnené obavy pred prenasledovaním z rasových, náboženských a národnostných dôvodov alebo z dôvodu príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo zastávania určitých politických názorov, nemôže prijať alebo v dôsledku uvedených obáv odmieta ochranu svojho štátu; alebo osobe bez štátneho občianstva, ktorá sa nachádza mimo štátu svojho doterajšieho pobytu v dôsledku týchto udalostí a ktorá sa tam vzhľadom na uvedené obavy nemôže alebo nechce vrátiť.

V prípade osoby, ktorá má niekoľko štátnych občianstiev, sa pojem ‚štát, ktorého štátne občianstvo má‘ vzťahuje na všetky štáty, ktorých je štátnym občanom; žiadna osoba sa však nebude považovať za zbavenú ochrany štátu, ktorého štátne občianstvo má, ak sa bez závažného dôvodu založeného na oprávnených obavách vzdala ochrany jedného zo štátov, ktorých je štátnym občanom.“

B. Právo Únie

10. V súlade s článkom 78 ods. 1 ZFEÚ a článkom 18 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“) je spoločný európsky azylový systém, ktorého súčasťou je smernica 2011/95, založený na úplnom a komplexnom uplatňovaní Ženevského dohovoru.

11. Odôvodnenia 4, 5, 9, 12, 14 a 36 smernice 2011/95 znejú takto:

„(4) Ženevský dohovor a protokol [z roku 1967] poskytujú základný kameň pre medzinárodný právny režim na ochranu utečencov.

(5) Závery z Tampere ustanovujú, že spoločný európsky azylový systém by mal zahŕňať krátkodobo aproximáciu pravidiel o priznaní postavenia utečencov a pre obsah postavenia utečenca.

…

(9) V Štokholmskom programe Európska rada zopakovala svoj záväzok vytvoriť… spoločný priestor ochrany a solidarity založený na spoločnom konaní o azyle a jednotnom postavení pre osoby pod medzinárodnou ochranou v súlade s článkom 78 [ZFEÚ]…

…

(12) Hlavným cieľom tejto smernice je na jednej strane zaistiť, aby členské štáty uplatňovali spoločné kritériá pre identifikáciu osôb, ktoré skutočne potrebujú medzinárodnú ochranu, a na druhej strane zaistiť, aby bola k dispozícii minimálna úroveň výhod pre tieto osoby vo všetkých členských štátoch.

…

(14) Členské štáty by mali mať právomoc uvádzať alebo udržiavať výhodnejšie ustanovenia, ako sú normy ustanovené v tejto smernici pre štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo pre osoby bez štátneho občianstva, ktoré požadujú ochranu od členského štátu tam, kde sa takáto požiadavka chápe z dôvodov, že dotknutá osoba je utečencom v zmysle článku 1 písm. A Ženevského dohovoru alebo osobou oprávnenou na doplnkovú ochranu.

…

(36) Rodinní príslušníci sú už len z dôvodu svojho vzťahu k utečencovi obvykle zraniteľní, čo sa týka činov prenasledovania, takým spôsobom, ktorý by mohol byť základom pre postavenie utečenca.“

12. V kapitole I smernice 2011/95 s názvom „Všeobecné ustanovenia“ článok 1 stanovuje:

„Účelom tejto smernice je stanoviť normy pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva byť pod medzinárodnou ochranou, pre jednotné postavenie utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a pre obsah poskytovanej ochrany.“

13. Článok 2 smernice 2011/95 definuje tieto pojmy takto:

„…

d) ‚utečenec‘ je štátny príslušník tretej krajiny, ktorý [sa] kvôli oprávnenej obave pred prenasledovaním z rasových, náboženských dôvodov, dôvodov štátnej príslušnosti, z dôvodu zastávania určitého politického názoru alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine [nachádza mimo štátu svojej štátnej príslušnosti a – *neoficiálny preklad*] nemôže prijať alebo v dôsledku uvedených obáv odmieta ochranu tejto krajiny, alebo osoba bez štátneho občianstva, ktorá sa nachádza mimo štátu svojho doterajšieho pobytu z dôvodov, ktoré sú uvedené vyššie, alebo ktorá sa tam vzhľadom na uvedené obavy nemôže alebo nechce vrátiť a na ktorú sa neuplatňuje článok 12;

…

f) ‚osoba oprávnená na doplnkovú ochranu‘ je štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátneho občianstva, ktorá nie je oprávnená ako utečenec, ale vzhľadom ku ktorej boli preukázané podstatné dôvody domnievať sa, že dotknutá osoba by v prípade, keď by bola vrátená do svojej krajiny pôvodu alebo v prípade osoby bez štátneho občianstva do krajiny svojho doterajšieho pobytu, čelila reálnemu riziku utrpenia vážneho bezprávia, ako je definované v článku 15, a na ktorú sa neuplatňuje článok 17 ods. 1 a 2 a ktorá nemôže prijať alebo v dôsledku takéhoto rizika odmieta ochranu tejto krajiny;

…

j) ‚rodinní príslušníci' sú, pokiaľ už rodina existovala v krajine pôvodu, títo rodinní príslušníci osoby s postavením medzinárodnej ochrany, ktorí sú prítomní v tom istom členskom štáte, pokiaľ ide o žiadosť [z dôvodu žiadosti – *neoficiálny preklad*] o medzinárodnú ochranu:

– manželský partner osoby s postavením medzinárodnej ochrany alebo jej nezosobášený partner v stabilnom vzťahu…,

– maloleté deti dvojíc uvedených v prvej zarážke alebo osoby s postavením medzinárodnej ochrany pod podmienkou, že sú nezosobášené, a bez ohľadu na to, či sa narodili v manželskom zväzku alebo mimo neho, alebo boli adoptované, ako je vymedzené podľa vnútroštátneho práva,

– otec, matka alebo iný dospelý, ktorý je zodpovedný za osobu s postavením medzinárodnej ochrany zo zákona alebo podľa vnútroštátnych postupov dotknutého členského štátu…;

…“

14. Článok 3 tejto smernice znie takto:

„Členské štáty môžu zaviesť alebo zachovávať výhodnejšie normy pre určovanie, kto je oprávnený ako utečenec alebo ako osoba oprávnená na doplnkovú ochranu, a pre určenie obsahu medzinárodnej ochrany, pokiaľ sú tieto normy zlučiteľné s touto smernicou.“

15. V kapitole VII uvedenej smernice, nazvanej „Obsah medzinárodnej ochrany“, článok 23 ods. 1 a 2 stanovuje:

„1. Členské štáty zaistia, aby sa zachovala celistvosť rodiny.

2. Členské štáty zaistia, aby rodinní príslušníci osoby s postavením medzinárodnej ochrany, ktorí nie sú jednotlivo oprávnení na takúto ochranu, boli oprávnení požadovať výhody uvedené v článkoch 24 až 35 v súlade s vnútroštátnymi postupmi, pokiaľ je to zlučiteľné s ich osobným právnym postavením rodinného príslušníka.“

16. Články 24 až 35 smernice 2011/95 uvádzajú rôzne práva a výhody, ktoré sa priznávajú osobe s postavením medzinárodnej ochrany, ako aj jej rodinným príslušníkom podľa článku 23 ods. 2 tejto smernice.

C. Nemecké právo

17. § 3 ods. 1 Asylgesetz (zákon o práve na azyl) v znení uverejnenom 2. septembra 2008[7], zmenenom naposledy § 48 zákona z 20. novembra 2019[8], stanovuje:

„1. Za utečenca v zmysle [Ženevského] dohovoru sa považuje cudzinec, ktorý

(1) má oprávnenú obavu pred prenasledovaním z rasových, náboženských dôvodov, dôvodov štátnej príslušnosti, z dôvodu zastávania určitého politického názoru alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine;

[7] BGBl. 2008 I, s. 1798.

[8] BGBl. 2019 I, s. 1626, ďalej len „AsylG“.

(2) sa nachádza mimo územia štátu (krajiny pôvodu),

a) ktorého je štátnym príslušníkom a ktorého ochranu nemôže alebo z dôvodu tejto obavy nechce využiť;

…“

18. § 26 ods. 2 a 5 AsylG stanovuje:

„2. Dieťa osoby s právom na azyl, ktoré je v čase podania žiadosti o azyl maloleté a nezosobášené, sa na svoju vlastnú žiadosť uzná za osobu s právom na azyl, ak uznanie cudzinca za osobu s právom na azyl je právoplatné a toto uznanie sa nezruší alebo nevezme späť.

…

5. Na rodinných príslušníkov osôb s medzinárodnou ochranou v zmysle odsekov 1 až 3 sa primerane uplatnia odseky 1 až 4. Pojem ‚osoba s právom na azyl‘ sa nahrádza pojmami ‚postavenie utečenca‘ alebo doplnková ochrana…“

III. Spor vo veci samej, prejudiciálne otázky a konanie na Súdnom dvore

19. Žalobkyňa vo veci samej sa narodila v Nemecku v roku 2017 tuniskej matke a sýrskemu otcovi, ktorý v roku 2015 získal postavenie utečenca v tomto členskom štáte, a má tuniskú štátnu príslušnosť.

A. Posúdenie žiadosti

20. Rozhodnutím z 15. septembra 2017 Úrad zamietol žiadosť o medzinárodnú ochranu podanú v mene žalobkyne vo veci samej po jej narodení ako zjavne nedôvodnú. Hoci rozsudkom zo 17. januára 2019 Verwaltungsgericht Cottbus (Správny súd Cottbus, Nemecko) zrušil toto rozhodnutie z dôvodu, že nemalo byť zamietnuté ako zjavne nedôvodné, ale ako nedôvodné, zamietol napokon žalobu žalobkyne. Tento súd najprv rozhodol, že táto osoba nespĺňa podmienky na priznanie postavenia utečenca, keďže neexistujú obavy z prenasledovania v Tunisku. Následne zamietol tvrdenie založené na existencii oprávnených obáv z prenasledovania v Sýrii, pričom v súlade so zásadou subsidiarity medzinárodnej ochrany rozhodla, že žalobkyňa má možnosť odvolávať sa na ochranu Tuniska ako štátu. Napokon dospel k záveru, že žalobkyni nemožno priznať ani postavenie utečenca na základe § 26 ods. 2 a § 26 ods. 5 prvej vety AsylG, keďže sa domnieval, že by bolo v rozpore s právom Únie a zásadou subsidiarity medzinárodnej ochrany rozšíriť medzinárodnú ochranu na osoby, ktoré sú z dôvodu svojho osobného postavenia chránené štátom, ktorého sú štátnymi príslušníkmi, a sú vylúčené z kategórie osôb, ktoré potrebujú takúto ochranu.

21. Žalobkyňa vo veci samej podala proti tomuto rozsudku opravný prostriedok „Revision“ na Bundesverwaltungsgericht (Spolkový správny súd, Nemecko).

B. Opravný prostriedok na vnútroštátnom súde

22. V rámci opravného prostriedku „Revision“ žalobkyňa vo veci samej tvrdí, že zásada subsidiarity medzinárodnej ochrany nebráni tomu, aby maloletá osoba mala postavenie utečenca na základe ustanovení § 26 ods. 2 a § 26 ods. 5 prvej vety AsylG, a to aj za predpokladu, že jej rodičia majú odlišné štátne občianstvo a postavenie utečenca bolo priznané len jednému z nich. Okrem toho tvrdí, že článok 3 smernice 2011/95 umožňuje členskému štátu rozšíriť medzinárodnú ochranu, ktorú požíva určitá osoba, na iných rodinných príslušníkov, pokiaľ sa na nich nevzťahuje niektorý z dôvodov vylúčenia uvedených v článku 12 tejto smernice a ich situácia má z dôvodu potreby zachovania celistvosti rodiny súvislosť s cieľom medzinárodnej ochrany. Podľa jej názoru by sa mala venovať osobitná pozornosť ochrane maloletých a záujmu dieťaťa.

23. Bundesverwaltungsgericht (Spolkový správny súd) zdôrazňuje, že žalobkyňa vo veci samej spĺňa podmienky stanovené v § 26 ods. 2 a § 26 ods. 5 prvej a druhej vete AsylG na priznanie postavenia utečenca. Má však pochybnosti o zlučiteľnosti tejto právnej úpravy s právom Únie a konkrétnejšie so smernicou 2011/95. Podľa tejto právnej úpravy má totiž príslušný vnútroštátny orgán povinnosť automaticky priznať maloletému nezosobášenému dieťaťu utečenca „odvodené“ postavenie utečenca nezávisle od existencie oprávnenej obavy z prenasledovania, a to aj v prípade, keď toto dieťa môže požívať ochranu vlastného štátu svojho pôvodu. Z toho vyplýva, že uvedená právna úprava môže byť v rozpore so zásadou subsidiarity medzinárodnej ochrany, na ktorej spočívajú rôzne ustanovenia smernice 2011/95 a systém Ženevského dohovoru. Žalobkyňa vo veci samej tak nemôže žiadať o priznanie postavenia utečenca na základe jej vlastného práva, pretože môže požívať účinnú ochranu v Tunisku.

24. Bundesverwaltungsgericht (Spolkový správny súd) však zdôrazňuje, že vnútroštátna právna úprava, ktorá vedie k priznaniu „odvodeného postavenia utečenca“, nepredpokladá splnenie hmotnoprávnych podmienok na priznanie postavenia utečenca uvedených v smernici 2011/95. Za týchto okolností skutočnosť, že rodinný príslušník môže využiť ochranu poskytovanú na národnej úrovni, nepredstavuje dôvod na vylúčenie z priznania medzinárodnej ochrany v zmysle tejto smernice.

C. Prejudiciálne otázky

25. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy Bundesverwaltungsgericht (Spolkový správny súd) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Má sa článok 3 smernice [2011/95] vykladať v tom zmysle, že bráni právnej norme členského štátu, v zmysle ktorej sa maloletému nezosobášenému dieťaťu osoby, ktorej bolo priznané postavenie utečenca, prizná postavenie utečenca odvodené od vyššie uvedeného postavenia (tzv. ochrana rodinných príslušníkov utečenca) aj v tom prípade, že toto dieťa prostredníctvom druhého z rodičov získa štátnu príslušnosť iného štátu, ktorý sa líši od štátu pôvodu utečenca a v ktorom môže požiadať o ochranu?

2. Má sa článok 23 ods. 2 smernice [2011/95] vykladať v tom zmysle, že obmedzenie, na základe ktorého sa má nárok rodinných príslušníkov na výhody uvedené v článkoch 24 až 35 tejto smernice priznať len v tom prípade, ak je v súlade s osobným právnym postavením rodinného príslušníka, vylučuje, aby sa maloletému dieťaťu za okolností uvedených v prvej otázke priznalo postavenie utečenca odvodené od práva osoby, ktorej sa priznalo postavenie utečenca?

3. Je pre odpoveď na prvú a druhú otázku relevantné, či je od dieťaťa a jeho rodičov možné odôvodnene požadovať, aby sa usadili v krajine štátneho občianstva dieťaťa a jeho matky, v ktorej môžu využiť právo na ochranu a ktorá sa líši od štátu pôvodu utečenca (otca), alebo postačuje, že celistvosť rodiny na štátnom území sa môže zaručiť prostredníctvom právnej úpravy pobytu?“

26. Žalobkyňa, nemecká, belgická a poľská vláda, ako aj Európska komisia predložili písomné alebo ústne pripomienky na pojednávaní, ktoré sa konalo 22. februára 2021, a odpovedali tiež na otázky, ku ktorým sa mali ústne vyjadriť, položené Súdnym dvorom.

IV. Analýza

27. Skôr než pristúpim k analýze prejudiciálnych otázok, považujem za potrebné uviesť úvodnú poznámku týkajúcu sa predmetu týchto otázok a poradia, v akom sa nimi podľa môjho názoru treba zaoberať.

28. Uvedené otázky majú svoj pôvod v skutočnosti, že cieľom dotknutej vnútroštátnej právnej úpravy je zaručiť zachovanie celistvosti rodiny, ktorú normotvorca Únie uvádza v článku 23 smernice 2011/95, ale prostriedkami, ktoré sú odlišné od tých, ktoré sú uvedené v odseku 2 tohto článku. Ako uvádza vnútroštátny súd a ako to potvrdila nemecká vláda na pojednávaní, nemecký zákonodarca sa rozhodol priznať maloletému dieťaťu osoby s postavením medzinárodnej ochrany, ktoré individuálne nespĺňa podmienky na priznanie takejto ochrany, výhody uvedené v článkoch 24 až 35 tejto smernice nie prijatím súboru ustanovení *ad hoc*, ale tak, že mu priznal odvodeným spôsobom postavenie utečenca alebo osoby oprávnenej na doplnkovú ochranu.

29. Zo znenia § 26 ods. 2 a 5 AsylG vyplýva, že príslušný vnútroštátny orgán tak uznáva maloleté dieťa utečenca alebo osoby oprávnenej na doplnkovú ochranu za osobu s postavením medzinárodnej ochrany bez akejkoľvek inej podmienky, než je podmienka týkajúca sa právoplatnosti postavenia jeho rodiča. Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že toto uznanie je automatické a nevyžaduje overenie existencie oprávnených obáv z prenasledovania alebo vážneho bezprávia v prípade dieťaťa. Táto právna úprava je uplatniteľná aj bez ohľadu na to, či má dieťa inú štátnu príslušnosť ako jeho rodič a či požíva vnútroštátnu ochranu, čo však nemecká vláda, zdá sa, na pojednávaní spochybnila.

30. Svojou prvou prejudiciálnou otázkou sa Bundesverwaltungsgericht (Spolkový správny súd) v prvom rade pýta, či takáto právna úprava predstavuje výhodnejšiu normu, ktorú môžu členské štáty prijať na základe článku 3 smernice 2011/95.

31. Svojou druhou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd ďalej pýta Súdneho dvora, či ustanovenia uvedené na účely zachovania celistvosti rodiny v článku 23 ods. 2 tejto smernice bránia uvedenej právnej úprave v rozsahu, v akom tieto ustanovenia obmedzujú priznanie výhod, ktoré musí hostiteľský členský štát priznať rodinným príslušníkom osoby s postavením medzinárodnej ochrany, pod podmienkou, že toto poskytnutie je zlučiteľné s ich osobným právnym postavením.

32. Napokon svojou treťou a poslednou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd pýta, či je na účely preskúmania prvej a druhej otázky relevantné zohľadniť možnosti presídlenia rodiny do štátu, ktorého štátnu príslušnosť majú dieťa a matka, alebo či stačí, aby bola celistvosť rodinného života zabezpečená uplatnením pravidiel týkajúcich sa práva na pobyt.

33. Na jednej strane preskúmanie problematiky nastolenej vnútroštátnym súdom si podľa môjho názoru vyžaduje otočiť poradie prvej a druhej otázky. Miera, v akej členské štáty môžu výhradu, ktorú im priznáva článok 3 smernice 2011/95 na prijatie alebo zachovanie priaznivejších noriem, než sú normy uvedené v článku 23 ods. 2 tejto smernice, sa totiž musí *a priori* posúdiť vzhľadom na pravidlá stanovené v tomto článku.

34. Na druhej strane si preskúmanie tejto problematiky vyžaduje analýzu tretej otázky nie izolovane, ale ako to navrhuje Súdnemu dvoru vnútroštátny súd, v rámci prvej a druhej otázky.

A. O druhej otázke týkajúcej sa výkladu článku 23 ods. 2 smernice 2011/95

35. Svojou druhou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či podmienka uvedená v článku 23 ods. 2 smernice 2011/95, podľa ktorej rodinní príslušníci osoby s postavením medzinárodnej ochrany majú nárok na výhody stanovené v článkoch 24 až 35 tejto smernice len v rozsahu, v akom je to zlučiteľné s ich „osobným právnym postavením“, bráni tomu, aby vnútroštátne právne predpisy mohli priznať odvodene postavenie utečenca maloletému nezosobášenému dieťaťu osoby, ktorej bolo toto postavenie priznané, v prípade, keď toto dieťa má štátnu príslušnosť iného štátu, ako je štát pôvodu utečenca.

36. Zdá sa, že táto otázka spočíva na predpoklade, že článok 23 ods. 2 uvedenej smernice umožňuje v zásade také rozšírenie medzinárodnej ochrany v prospech rodinných príslušníkov utečenca alebo osoby s postavením doplnkovej ochrany. Myslím si však, že tento predpoklad je nesprávny z hľadiska doslovného, systematického a teleologického výkladu tohto ustanovenia.

1. Doslovný výklad článku 23 ods. 2 smernice 2011/95

37. Článok 23 smernice 2011/95 sa nachádza v kapitole VII tejto smernice. Cieľom tejto kapitoly, nazvanej „Obsah medzinárodnej ochrany“, je vymedziť práva a výhody, ktoré musí hostiteľský členský štát priznať utečencom a osobám s postavením doplnkovej ochrany [9] po individuálnom posúdení ich situácie.

38. V tomto kontexte je cieľom článku 23 tejto smernice, aby sa „zachovala celistvosť rodiny“ osoby s postavením medzinárodnej ochrany. [10]

39. Použitie výrazu „zachova[nie] celistvosti rodiny“ znamená, že osobou s postavením medzinárodnej ochrany je príslušník rodiny, ktorej jednota môže byť ohrozená z dôvodu odchodu zo štátu pôvodu a jej usadenia sa v hostiteľskom členskom štáte. Na rozdiel od smernice Rady 2003/86/ES z 22. septembra 2003 o práve na zlúčenie rodiny [11] teda smernica 2011/95 nemá za cieľ zabezpečiť vytvorenie rodinného života osoby s postavením medzinárodnej ochrany. [12]

40. Zo samotného znenia článku 23 ods. 2 smernice 2011/95 konkrétne vyplýva, že cieľom tohto ustanovenia je zabezpečiť zachovanie celistvosti rodiny osoby s postavením medzinárodnej ochrany v osobitnom prípade, keď rodinní príslušníci tejto osoby „nie sú jednotlivo oprávnení“ na takúto ochranu. Treba teda rozlišovať prípad, na ktorý sa vzťahuje toto ustanovenie, od prípadu

[9] Pozri v tejto súvislosti rozsudok z 24. júna 2015, T. (C-373/13, EU:C:2015:413, bod 68).

[10] Pozri názov a odsek 1 tohto článku.

[11] Ú. v. EÚ L 251, 2003, s. 12; Mim. vyd. 19/006, s. 224.

[12] Pozri odôvodnenie 6 smernice 2003/86, podľa ktorého táto smernica má za cieľ „ochranu rodiny a vytvorenie alebo zachovanie rodinného života“.

uvedeného v odôvodnení 36 tejto smernice, ktoré odkazuje na rodinných príslušníkov utečenca v rozsahu, v akom sú alebo môžu byť osobne vystavení aktom prenasledovania v štáte pôvodu, a to už z dôvodu ich príbuzenského vzťahu s ním, a teda môžu získať postavenie utečenca.[13] Rovnaké postavenie im je tak priznané z dôvodu rizík prenasledovania, ktorému sú osobne vystavení.

41. Článok 23 ods. 2 smernice 2011/95 stanovuje podmienky, za ktorých musí byť v hostiteľskom členskom štáte zachovaná celistvosť rodiny osoby s postavením medzinárodnej ochrany tak, že definuje povahu výhod priznaných na tento účel, ako aj okruh tých, ktorým sa tieto výhody priznávajú.

a) Výhody

42. Článok 23 ods. 2 smernice 2011/95 stanovuje zásadu, podľa ktorej rodinní príslušníci osoby s postavením medzinárodnej ochrany, ktorí jednotlivo nespĺňajú podmienky potrebné na priznanie takejto ochrany, majú nárok na ekonomické a sociálne výhody uvedené v článkoch 24 až 35 tejto smernice. Ide o „minimálnu úroveň výhod“[14]. Osoba s postavením medzinárodnej ochrany zostáva rozhodujúcim prvkom, bez ktorého nie je možné, aby jej rodinný príslušník, ktorý nie je oprávnený na poskytnutie takejto ochrany, tieto výhody požíval.

43. Hostiteľský členský štát tak musí dbať na to, aby rodinní príslušníci osoby s postavením medzinárodnej ochrany mali možnosť získať povolenie na pobyt na území tohto štátu, ktoré je platné menej ako tri roky a obnoviteľné. Hostiteľský členský štát musí najmä zabezpečiť, aby rodinní príslušníci mali cestovné doklady, aby mohli cestovať mimo jeho územie a aby sa mohli voľne pohybovať v rámci územia tohto štátu, aby mohli využívať ubytovanie, ako aj plný prístup k systému vzdelávania a zdravotnej starostlivosti. Rodinní príslušníci musia mať prístup aj k zamestnaniu, odbornej príprave a k sociálnej pomoci.[15] Tieto práva a výhody musia byť priznané za podmienok, ktoré sú rovnocenné s tými, ktoré sa uplatňujú na vlastných štátnych príslušníkov. Z odôvodnení 41 až 48, ako aj z článkov 24 až 35 smernice 2011/95 vyplýva, že tieto výhody musia umožniť rodinným príslušníkom osoby s postavením medzinárodnej ochrany uspokojiť ich osobitné potreby a integrovať sa v hostiteľskom členskom štáte.

44. Výhody takto priznané rodinným príslušníkom sú v podstate rovnaké ako výhody priznané osobe s postavením medzinárodnej ochrany.

45. Ako Súdny dvor uviedol v rozsudku zo 4. októbra 2018, Ahmedbekova[16], normotvorca Únie nestanovil rozšírenie postavenia utečenca alebo postavenia osoby s postavením doplnkovej ochrany na rodinných príslušníkov osoby s postavením medzinárodnej ochrany, ako to navrhla Komisia vo svojom návrhu smernice Rady o minimálnych ustanoveniach pre oprávnenie a postavenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva ako utečencov alebo osôb, ktoré inak potrebujú medzinárodnú ochranu, a obsah poskytovanej ochrany[17]. Komisia chcela zaručiť takéto rozšírenie na závislých rodinných príslušníkov, *ktorí sprevádzajú* žiadateľa o medzinárodnú ochranu,[18] s výnimkou osôb vylúčených z priznania takejto

[13] Odôvodnenie 36 smernice 2011/95 sa týka výlučne rodinných príslušníkov utečenca s výnimkou rodinných príslušníkov osoby s postavením doplnkovej ochrany.

[14] Pozri odôvodnenie 12 uvedenej smernice.

[15] Článok 29 ods. 2 smernice 2011/95 však stanovuje obmedzenie základných dávok týkajúcich sa osôb s postavením doplnkovej ochrany.

[16] C-652/16, EU:C:2018:801, bod 68.

[17] KOM(2001) 510 v konečnom znení.

[18] Pozri v tejto súvislosti bývalý článok 6 ods. 1 tohto návrhu.

ochrany. Táto iniciatíva nebola prijatá, keďže Európsky parlament sa domnieval, že je potrebné zohľadniť prípady, v ktorých rodinní príslušníci „môžu mať vlastné právne postavenie odlišné od právneho postavenia [žiadateľa], ktoré nemusí byť zlučiteľné s medzinárodnou ochranou“ [19]. Komisia uvedenú iniciatívu neobnovila v rámci prípravných prác k smernici 2011/95, hoci jej cieľom je stanoviť „vyššie normy“, než sú minimálne normy predtým stanovené v smernici 2004/83/ES [20].

46. Vzhľadom na tieto skutočnosti zo znenia článku 23 ods. 2 smernice 2011/95 nevyplýva, že toto ustanovenie umožňuje hostiteľskému členskému štátu priznať odvodené postavenie utečenca alebo postavenie priznané doplnkovou ochranou rodinným príslušníkom osoby s postavením medzinárodnej ochrany na účely zachovania celistvosti rodiny.

b) Príjemcovia výhod

47. Článok 23 ods. 2 smernice 2011/95 podmieňuje poskytovanie výhod stanovených v článkoch 24 až 35 tejto smernice splnením troch podmienok. V prvom rade rodinný príslušník osoby s postavením medzinárodnej ochrany musí patriť pod pojem definovaný v článku 2 písm. j) tejto smernice. Ďalej, nesmie osobne spĺňať hmotnoprávne podmienky pre poskytnutie medzinárodnej ochrany. Napokon jeho osobné právne postavenie musí byť zlučiteľné s poskytnutím týchto výhod.

48. Hoci sú tieto podmienky kumulatívne, môžu sa ukázať ako nedostatočné, ak sa na rodinného príslušníka vzťahuje jedno z ustanovení o vylúčení z priznania medzinárodnej ochrany stanovených v kapitolách III a V uvedenej smernice, [21] alebo ak tento rodinný príslušník predstavuje nebezpečenstvo pre národnú bezpečnosť alebo verejný poriadok. [22]

1) Postavenie „rodinného príslušníka“

49. Z definície uvedenej v článku 2 písm. j) smernice 2011/95 vyplýva, že rodinným príslušníkom v zmysle tohto ustanovenia je člen rodiny, ktorá „už… existovala v krajine pôvodu [osoby s postavením medzinárodnej ochrany]“ a je prítomná v tom istom členskom štáte ako táto osoba z dôvodu žiadosti o medzinárodnú ochranu.

50. Normotvorca Únie teda stanovuje dve kritériá na účely kvalifikovania „rodinného príslušníka“ a v dôsledku toho na účely uplatniteľnosti noriem týkajúcich sa zachovania celistvosti rodiny.

51. Prvé kritérium sa týka miesta a okamihu vzniku rodinného vzťahu.

52. Hoci je nesporné, že rodina nie je vymedzená ani miestom, ani okamihom, keď bola vytvorená, normotvorca Únie obmedzuje zachovanie celistvosti rodinnej jednotky na rodinné väzby, ktoré osoba s postavením medzinárodnej ochrany vytvorila v štáte svojho pôvodu pred priznaním tejto ochrany, bez ohľadu na to, či sú tieto väzby biologickej povahy, ako je narodenie dieťaťa, alebo

[19] Pozri zmenu a doplnenie 22 správy z 8. októbra 2002 o uvedenom návrhu smernice (A5-0333/2002 final).

[20] Smernica z 29. apríla 2004 o minimálnych ustanoveniach pre oprávnenie a postavenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva ako utečencov alebo osôb, ktoré inak potrebujú medzinárodnú ochranu, a obsah poskytovanej ochrany (Ú. v. EÚ L 304, 2004, s. 12; Mim. vyd. 19/007, s. 96). Pozri odôvodnenie 10 smernice 2011/95.

[21] Článok 23 ods. 3 smernice 2011/95 spresňuje, že „odseky 1 a 2 [tohto článku] nie sú uplatniteľné v prípade, keď rodinný príslušník je alebo by bol vylúčený z medzinárodnej ochrany podľa kapitol III a V [tejto smernice]“.

[22] Článok 23 ods. 4 smernice 2011/95 uvádza, že „bez ohľadu na odseky 1 a 2 môžu členské štáty odmietnuť, znížiť alebo zrušiť výhody uvedené v tomto dokumente z dôvodov vnútornej bezpečnosti alebo verejného poriadku“.

právnej povahy, ako osvojenie alebo manželstvo. Ako uvádza Európsky podporný úrad pre azyl (EASO) vo svojej príručke o podmienkach medzinárodnej ochrany, potreby rodiny musia existovať už v štáte pôvodu. [23]

53. Existencia väzby medzi rodinným príslušníkom a štátom pôvodu osoby s postavením medzinárodnej ochrany je rozhodujúcim prvkom, o čom svedčí aj znenie článku 23 ods. 5 smernice 2011/95. Hoci toto ustanovenie umožňuje členským štátom rozšíriť pôsobnosť článku 23 ods. 2 tejto smernice aj na ostatných „blízkych príbuzných“ osoby s postavením medzinárodnej ochrany, musí ísť o príbuzných, „ktorí žili spolu ako súčasť rodiny v čase opustenia krajiny pôvodu“. Je teda potrebné preukázať existenciu spolužitia v tejto krajine pred odchodom.

54. Zachovanie celistvosti rodiny uvedené v článku 23 ods. 2 smernice 2011/95 sa teda týka rodinných príslušníkov, ktorí žili spolu s osobou s postavením medzinárodnej ochrany v štáte pôvodu tejto osoby. Toto ustanovenie teda nie je určené na ochranu rodiny, ktorú osoba s postavením medzinárodnej ochrany založila na území hostiteľského členského štátu. To odlišuje režim smernice 2011/95 od režimu zavedeného smernicou 2003/86, ktorá sa uplatňuje bez ohľadu na to, či rodinné vzťahy vznikli pred alebo po vstupe garanta [24] na územie hostiteľského členského štátu. [25]

55. Druhé kritérium stanovené normotvorcom Únie sa týka prítomnosti rodinných príslušníkov na území hostiteľského členského štátu „[z dôvodu žiadosti – *neoficiálny preklad*] o medzinárodnú ochranu“. Takáto podmienka znamená, že rodinní príslušníci sprevádzali osobu s postavením medzinárodnej ochrany zo štátu pôvodu do hostiteľského členského štátu na účely podania jej žiadosti, čím vydali svedectvo o ich vôli zostať spolu. To je uvedené v odôvodnení 16 smernice 2011/95, ktoré spresňuje, že normotvorca Únie musí zabezpečiť plné dodržiavanie práv „žiadateľov o azyl a ich *sprevádzajúcich* rodinných príslušníkov“ [26].

56. Toto druhé kritérium opäť odlišuje smernicu 2011/95 od smernice 2003/86, v zmysle ktorej sa žiadosť o zlúčenie rodiny podáva, kým sú rodinní príslušníci v zásade mimo územia členského štátu, v ktorom má garant bydlisko. [27]

57. Z týchto skutočností vyplýva, že z doslovného hľadiska sa článok 23 ods. 2 smernice 2011/95 nemá vzťahovať na situáciu rodinných príslušníkov, ak bola táto rodina založená mimo štátu pôvodu a po priznaní medzinárodnej ochrany jednému z jej členov.

2) Rodinný príslušník nespĺňajúci hmotnoprávne podmienky na priznanie medzinárodnej ochrany

58. Druhá podmienka, ktorú stanovuje článok 23 ods. 2 smernice 2011/95, sa týka neoprávnenosti rodinných príslušníkov na medzinárodnú ochranu v zmysle článku 2 písm. a) tejto smernice, teda neoprávnenosti na získanie postavenia utečenca alebo postavenia osoby oprávnenej na doplnkovú ochranu. Článok 23 ods. 2 uvedenej smernice sa nevzťahuje na rodinných príslušníkov, ktorí sami spĺňajú hmotnoprávne podmienky na priznanie medzinárodnej ochrany z dôvodu rizík, ktoré im osobne hrozia v štáte pôvodu.

[23] EASO, Právna analýza, Podmienky medzinárodnej ochrany (smernica 2011/95/EÚ), 2018 (s. 106).

[24] „Garant“ je definovaný v článku 2 písm. c) smernice 2003/86 ako štátny príslušník tretej krajiny oprávnene sa zdržiavajúci v členskom štáte, ktorý žiada alebo ktorého rodinní príslušníci žiadajú o zlúčenie rodiny, aby s ním boli spojení.

[25] Pozri článok 2 písm. d) smernice 2003/86.

[26] Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

[27] Pozri článok 5 ods. 3 smernice 2003/86.

3) Rodinný príslušník má osobné právne postavenie, ktoré nebráni priznaniu výhod stanovených smernicou 2011/95

59. Tretia podmienka, ktorú normotvorca Únie uvádza v článku 23 ods. 2 smernice 2011/95, sa týka „osobného právneho postavenia rodinného príslušníka“. Spresňuje sa, že toto postavenie musí byť zlučiteľné s priznaním výhod uvedených v článkoch 24 až 35 tejto smernice.

60. Pojem „osobné právne postavenie“ smernica 2011/95 nedefinuje. Tento pojem je však všeobecne akceptovaný. Pokiaľ ide o fyzickú osobu, odkazuje na všetky právne predpisy, ktoré upravujú právnu situáciu tejto osoby, ako aj rôzne postavenia, ktoré sú jej priznané najmä z dôvodu jej veku (napríklad postavenie maloletej alebo plnoletej osoby), miesta jej narodenia (štátna príslušnosť získaná narodením na určitom území), jej príbuzenského vzťahu (prirodzený príbuzenský vzťah alebo osvojenie), jej štátnej príslušnosti alebo štátnych príslušností, alebo ešte aj jej manželského zväzku (manželstvo, druh a družka, atď.), jej situácie závislosti (režim poručníctva alebo opatrovníctva, atď.), jej minulosti alebo jej pobytu na území členského štátu, atď. Právne postavenie, ktoré má fyzická osoba, tak môže upravovať všetky aspekty jej života.

61. V kontexte článku 23 ods. 2 smernice 2011/95 rozsah, v akom rodinný príslušník osoby požívajúcej medzinárodnú ochranu môže požívať výhody stanovené touto smernicou, závisí od jeho osobného právneho postavenia. Od hostiteľského členského štátu nemožno vyžadovať, aby vydal povolenie na pobyt alebo cestovné doklady rodinnému príslušníkovi, ktorý sa ukáže byť občanom Únie, či dokonca napríklad štátnym príslušníkom hostiteľského členského štátu.

62. Teraz je potrebné preskúmať kontext a potom štruktúru, do ktorej patrí článok 23 ods. 2 uvedenej smernice.

2. Kontext, do ktorého patrí článok 23 ods. 2 smernice 2011/95

63. Preskúmanie kontextu, do ktorého patrí článok 23 ods. 2 smernice 2011/95, preukazuje, že systém Ženevského dohovoru nevyžaduje rozšírenie medzinárodnej ochrany na rodinných príslušníkov utečenca, ktorí sa nachádzajú v takej situácii, o akú ide v prejednávanej veci.

64. Na úvod treba uviesť, že ustanovenia smernice 2011/95 sa majú vykladať nielen vo svetle všeobecnej štruktúry a účelu tejto smernice, ale zároveň takým spôsobom, aby bol dodržaný Ženevský dohovor.[28] Hoci uvedená smernica podľa Súdneho dvora vytvára normatívny systém obsahujúci pojmy a kritériá spoločné pre členské štáty, a teda vlastné Únii, táto smernica je založená na úplnom a komplexnom uplatňovaní tohto dohovoru a jej cieľom je najmä to, aby bol v plnom rozsahu dodržaný článok 1 tohto dohovoru.[29] V tejto súvislosti majú konzultácie, ktoré poskytuje Úrad vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov (UNHCR), osobitnú relevantnosť vzhľadom na úlohu, ktorú mu zveruje uvedený dohovor.[30]

65. V dôsledku toho je potrebné preskúmať obsah Ženevského dohovoru. Tento dohovor vo svojich článkoch 3 až 34 upravuje základné práva a slobody spojené s priznaním postavenia utečenca. Cieľom týchto politických, hospodárskych a sociálnych práv je v podstate zaručiť

[28] Pozri rozsudky z 19. novembra 2020, Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Vojenská služba a azyl) (C-238/19, EU:C:2020:945, body 19 a 20), ako aj z 13. januára 2021, Bundesrepublik Deutschland (Postavenie osoby bez štátneho občianstva palestínskeho pôvodu ako utečenca) (C-507/19, EU:C:2021:3, body 38 a 39, ako aj citovaná judikatúra).

[29] Pozri článok 78 ods. 1 ZFEÚ a článok 18 Charty. Pozri tiež odôvodnenia 4, 23 a 24 smernice 2011/95, ako aj rozsudok zo 14. mája 2019, M a i. (Odňatie postavenia utečenca) (C-391/16, C-77/17 a C-78/17, EU:C:2019:403, body 80 až 83 a citovaná judikatúra).

[30] Pozri odôvodnenie 22 smernice 2011/95, ako aj rozsudok z 23. mája 2019, Bilali (C-720/17, EU:C:2019:448, bod 57 a citovaná judikatúra).

integráciu utečenca v hostiteľskom štáte tým, že mu umožňujú zúčastňovať sa na živote tohto štátu bez toho, aby bol z dôvodu rasy, náboženského vyznania alebo štátu jeho pôvodu diskriminovaný alebo zaobchádzalo sa s ním menej priaznivo ako s vlastnými štátnymi príslušníkmi.

66. Ženevský dohovor, rovnako ako protokol z roku 1967, však neobsahuje žiadne osobitné ustanovenie týkajúce sa celistvosti rodiny utečenca.[31] V tejto súvislosti treba odkázať na diplomatický akt pripojený k tomuto dohovoru, a to na záverečný akt konferencie zástupcov OSN o postavení utečencov a osôb bez štátnej príslušnosti z 25. júla 1951. Ako zdôrazňuje právna veda, autori uvedeného dohovoru v tomto texte vytvorili „súvislosť" medzi režimom medzinárodnej ochrany založenom na obave z prenasledovania utečenca a jeho rodiny.[32] Keďže „celistvosť rodiny… je základným právom utečenca a táto celistvosť je stále ohrozená", tento akt „odporúča [zmluvným štátom], aby prijali opatrenia potrebné na ochranu rodiny utečenca a najmä na… zabezpečenie zachovania celistvosti rodiny utečenca, najmä v prípadoch, keď hlavný člen rodiny splnil požadované podmienky nato, aby mu bolo priznané príslušné postavenie v danej krajine"[33].

67. Práve v tomto kontexte normotvorca Únie prijal smernicu 2004/83 a potom smernicu 2011/95, ktorá ju nahradila.[34]

68. V súlade s článkom 78 ods. 2 ZFEÚ, na ktorom je smernica 2011/95 založená, je jej cieľom stanoviť v prospech štátnych príslušníkov tretích krajín „jednotné azylové postavenie" založené na Ženevskom dohovore, ako aj „jednotné postavenie doplnkovej ochrany"[35]. Táto smernica vo svojich kapitolách I, III, IV, V a VI definuje spoločné kritériá na identifikáciu osôb, ktoré „skutočne potrebujú medzinárodnú ochranu"[36] a ktorým treba priznať jedno z týchto dvoch postavení, a potom v kapitole VII určuje obsah ochrany poskytovanej týmito postaveniami. Podobne ako Ženevský dohovor normotvorca Únie nestanovil, že by sa na účely zachovania celistvosti rodiny malo rozšíriť priznanie medzinárodnej ochrany na rodinných príslušníkov utečenca alebo osoby s postavením doplnkovej ochrany.

69. Niektoré odporúčania UNHCR však svedčia v tomto zmysle. UNHCR vo svojich pripomienkach k smernici 2004/83[37] v súvislosti s článkom 23 ods. 1 a 2 tejto smernice zdôraznil, že rodinným príslušníkom tej istej rodiny sa má priznať rovnaké postavenie ako hlavnému žiadateľovi (odvodené postavenie) pod podmienkou, že to bude zlučiteľné s ich osobným postavením. V otázkach týkajúcich sa ochrany rodiny zo 4. júna 1999[38] už Stály výbor UNHCR tiež uviedol, že „zo zásady celistvosti rodiny vyplýva, že ak hlavný člen rodiny spĺňa kritériá upravujúce

[31] Pozri v tejto súvislosti FELLER, E., TÜRK, V., NICHOLSON, R.: *La protection des réfugiés en droit international*. Brusel: Larcier, konkrétne deviatu časť, nazvanú „L'unité de la famille (Acte final, Conférence des Nations unies de 1951)", s. 678.

[32] Pozri FELLER, E., TÜRK, V., NICHOLSON, R.: c. d., s. 624.

[33] Odporúčanie B, bod 1. Pozri tiež *Príručku UNHCR o postupoch a kritériách na určenie postavenia utečenca vzhľadom na Dohovor z roku 1951 a protokol z roku 1967 o právnom postavení utečencov*, Ženeva, 1992, bod 183.

[34] Rovnako v tomto kontexte normotvorca Únie prijal smernicu 2003/86, ktorej cieľom je v súlade s jej odôvodneniami 2, 6 a 8 zabezpečiť ochranu rodiny utečenca, ako aj zachovanie alebo vytvorenie rodinného života utečenca upravením výkonu práva na zlúčenie rodiny.

[35] Pozri odôvodnenia 5, 6 a 9 smernice 2011/95, ako aj rozsudok z 8. mája 2014, N. (C-604/12, EU:C:2014:302, bod 31 a citovaná judikatúra).

[36] Pozri odôvodnenie 12 smernice 2011/95.

[37] Dostupné na tejto internetovej adrese: https://www.unhcr.org/fr/protection/operations/4b151d86e/commentaires-annotes-hcr-directive-200483ce-conseil-29-avril-2004-concernant.html.

[38] Dostupné na tejto internetovej adrese: https://www.unhcr.org/fr/excom/standcom/4b30a618e/questions-relatives-protection-famille.html.

priznanie postavenia utečenca, jeho rodinným príslušníkom sa musí *za normálnych okolností* priznať postavenie utečenca“ [39], pokiaľ je takéto postavenie zlučiteľné s ich osobným právnym postavením.

70. Rovnako ako som už predtým uviedol, Komisia formulovala rovnaký návrh pri príprave smernice 2004/83, ale tento návrh nebol prijatý.

3. Štruktúra, do ktorej patrí článok 23 ods. 2 smernice 2011/95

71. Pri skúmaní štruktúry smernice 2011/95 sa zdá, že uplatnenie pravidiel týkajúcich sa zachovania celistvosti rodiny osoby s postavením medzinárodnej ochrany tak, že sa priznajú určité výhody, si vyžaduje, aby sa vykonalo individuálne posúdenie situácie každého z rodinných príslušníkov. [40] Toto posúdenie musí umožniť nastaviť priznanie práv a výhod v závislosti od ich situácie a právneho postavenia.

72. V prvom rade táto požiadavka vykonať individuálne posúdenie je stanovená pre osoby s postavením medzinárodnej ochrany a vyplýva z odôvodnení 41, 45 a 47 smernice 2011/95, ako aj zo „všeobecných pravidiel“ týkajúcich sa obsahu tejto ochrany uvedených v článku 20 tejto smernice.

73. Článok 20 ods. 3 a 4 smernice 2011/95 spresňuje, že pri rozhodovaní o nároku na výhody stanovené touto smernicou pre osoby s postavením medzinárodnej ochrany sú členské štáty povinné vykonať individuálne posúdenie situácie, v ktorej sa nachádzajú zraniteľné osoby, ako sú maloleté osoby, maloleté osoby bez sprievodu, starší ľudia alebo obete mučenia, aby sa zohľadnili ich osobitné potreby. [41] Odôvodnenie 41 smernice 2011/95 uvádza, že členské štáty tak môžu prijať výhodnejšie normy „v záujme toho, aby… [sa] účinnejšie využívali práva a výhody ustanovené v [tejto] smernici“, pričom sa vezmú do úvahy najmä osobitné potreby osôb s postavením medzinárodnej ochrany a osobitné integračné problémy, ktorým čelia.

74. V tejto súvislosti článok 20 ods. 5 smernice 2011/95 najmä spresňuje, že prvoradým prvkom, ktorý sa má zohľadniť, je najlepší záujem dieťaťa. Ako však uviedol Súdny dvor v rozsudku zo 14. januára 2021, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Návrat maloletej osoby bez sprievodu) [42], iba všeobecné a dôkladné posúdenie situácie maloletej osoby – v predmetnej veci bez sprievodu – umožňuje identifikovať „najlepší záujem dieťaťa“ [43].

[39] Otázky týkajúce sa ochrany rodiny (bod 9). Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

[40] Podobne ako posúdenie týkajúce sa určenia potreby medzinárodnej ochrany, ktoré podľa článku 4 smernice 2011/95 vyžaduje, aby sa zohľadnili všetky skutočnosti a okolnosti, ale aj „individuálne postavenie… žiadateľa“ [článok 4 ods. 3 písm. c)] a existencia ochrany určitého štátu [článok 4 ods. 3 písm. e)].

[41] Pozri tiež odôvodnenie 38 smernice 2011/95, podľa ktorého „pri rozhodovaní o nároku na výhody stanovené v tejto smernici by členské štáty mali náležite zohľadniť najlepšie záujmy dieťaťa, ako aj individuálne situácie závislosti rodinných príslušníkov, ktorí sa už nachádzajú v členskom štáte a nie sú rodinnými príslušníkmi dotknutej osoby, od osoby požívajúcej medzinárodnú ochranu“.

[42] C-441/19, EU:C:2021:9.

[43] Pozri rozsudok zo 14. januára 2021, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Návrat maloletej osoby bez sprievodu) (C-441/19, EU:C:2021:9, bod 46).

75. Ďalej potreba individuálneho preskúmania situácií vyplýva z osobitných pravidiel týkajúcich sa zachovania celistvosti rodiny stanovených v článku 23 smernice 2011/95 [44] a najmä z posúdenia postavenia „rodinného príslušníka“ v zmysle článku 2 písm. j) tejto smernice, z podmienky týkajúcej sa právneho postavenia rodinného príslušníka alebo aj z potreby zohľadnenia záujmov dieťaťa alebo individuálnych situácií závislosti. [45]

76. Napokon z ustanovenia o vylúčení uvedeného v článku 23 ods. 3 smernice 2011/95 vyplýva, že členské štáty overia, či je alebo by bol rodinný príslušník vylúčený z poskytnutia medzinárodnej ochrany z jedného z dôvodov uvedených v článkoch 12 a 17 tejto smernice napríklad z dôvodu trestného činu, ktorého sa dopustil [46], čo ho zbavuje výhod, ktoré by mohol mať z dôvodu svojich rodinných väzieb. V rozsudku z 13. septembra 2018, Ahmed [47], tak Súdny dvor rozhodol, že uplatnenie tohto ustanovenia o vylúčení nemôže byť automatické, keďže vyžaduje úplné preskúmanie všetkých okolností týkajúcich sa individuálneho prípadu. [48] Pokiaľ ide o ustanovenie o vylúčení uvedené v článku 23 ods. 4 uvedenej smernice, toto ustanovenie v súlade s judikatúrou Súdneho dvora vyžaduje, aby členské štáty posudzovali v jednotlivých prípadoch, či osobné správanie rodinného príslušníka môže predstavovať hrozbu pre národnú bezpečnosť a verejný poriadok. [49]

77. Vzhľadom na tieto skutočnosti iba individuálne posúdenie rodinnej situácie, v ktorej sa nachádza osoba s postavením medzinárodnej ochrany, umožňuje určiť rozsah, v akom musí mať táto osoba právo na zachovanie celistvosti rodiny, a prípadne rozsah, v akom rodinní príslušníci musia mať prístup k výhodám uvedeným v smernici 2011/95 – ako je prístup k vzdelaniu alebo zamestnaniu – alebo naopak je riziko, že ich môžu byť zbavení z dôvodu ich osobnej právnej situácie alebo ich minulosti. Aj keď normotvorca Únie umožnil členským štátom rozšíriť priznanie medzinárodnej ochrany na maloleté dieťa osoby s postavením medzinárodnej ochrany, takúto výhodu nemožno poskytnúť v rámci postupu, ktorý neumožňuje posúdiť individuálnu situáciu tohto dieťaťa.

4. Teleologická analýza smernice 2011/95

78. Smernica 2011/95 je založená na článku 78 ods. 2 písm. a) a b) ZFEÚ, ktorý stanovuje prijatie opatrení týkajúcich sa spoločného európskeho azylového systému zahŕňajúceho jednotné postavenie v prospech osôb s postavením medzinárodnej ochrany, ktorý je platný v celej Únii.

[44] Pozri takisto *Manuel de réinstallation du HCR* (Príručka UNHCR pre presídlenie), 2011 (k dispozícii na tejto internetovej adrese: https://www.unhcr.org/fr/5162da949.pdf), konkrétne bod 3.1.5 „Odvodené postavenie v súvislosti so zlúčením rodiny“, ktorá spresňuje, že „žiadosti o priznanie odvodeného postavenia utečenca musia byť preskúmané personálom pre ochranu alebo oprávnenosť a zahŕňajú prísne preskúmanie všetkých dostupných dokumentov a rôznych informácií súvisiacich s totožnosťou žiadateľa a jeho vzťahom s utečencom“, s. 86.

[45] Pozri odôvodnenie 19 uvedenej smernice, podľa ktorého možno pojem „rodinní príslušníci“ rozšíriť tak, aby sa „zohľadni[li] rozličné osobitné okolnosti týkajúce sa závislého postavenia a osobitnú pozornosť treba venovať najlepšiemu záujmu dieťaťa“. Pozri tiež EASO, *Judicial Analysis, Evidence and Credibility Assessment in the Context of the Common European Asylum System*, 2018, s. 62 („Individual assessment“), s. 126 („The best interests of the child“) a s. 136 („Family relationships and evidence assessment“).

[46] Pozri rozsudok z 2. mája 2018, K. a H. F. (Právo na pobyt a obvinenia z vojnových zločinoch) (C-331/16 a C-366/16, EU:C:2018:296, bod 52 a citovaná judikatúra).

[47] C-369/17, EU:C:2018:713.

[48] Pozri rozsudok z 13. septembra 2018, Ahmed (C-369/17, EU:C:2018:713, body 48 a 49). Pozri tiež rozsudok z 13. januára 2021, Bundesrepublik Deutschland (Postavenie osoby bez štátneho občianstva palestínskeho pôvodu ako utečenca) (C-507/19, EU:C:2021:3, bod 51).

[49] Pozri rozsudok z 2. mája 2018, K. a H. F. (Právo na pobyt a obvinenia z vojnových zločinoch) (C-331/16 a C-366/16, EU:C:2018:296, body 53 a 54).

79. V prvom rade táto smernica jasne vyjadruje vôľu normotvorcu Únie zabezpečiť, aby všetky členské štáty identifikovali osoby, ktoré „skutočne potrebujú medzinárodnú ochranu“, a poskytli túto medzinárodnú ochranu na základe spoločných kritérií tak, že individuálne preskúmajú situáciu každého žiadateľa.[50] Boli upravené dve postavenia, a to postavenie utečenca a postavenie osoby oprávnenej na doplnkovú ochranu. Hoci sa normotvorca Únie rozhodol doplniť ochranu utečencov zakotvenú v Ženevskom dohovore zavedením doplnkovej formy ochrany, treba konštatovať, že neplánoval k týmto režimom pridať dodatočnú ochranu, ktorá by sa priznávala odvodene rodinným príslušníkom osoby s postavením medzinárodnej ochrany.

80. Z článkov 13 a 18 smernice 2011/95 v spojení s jej článkom 2 písm. d) a f) vyplýva, že priznanie postavenia utečenca alebo postavenia osoby oprávnenej na doplnkovú ochranu predpokladá splnenie dvoch podstatných prvkov. Prvým prvkom je existencia rizika prenasledovania, ktorého obeťou by bola dotknutá osoba na základe rasy, náboženstva, národnosti, politických názorov alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine (utečenec) alebo vážneho bezprávia (subsidiárna ochrana) po návrate do štátu jeho pôvodu. Druhým prvkom je priama alebo nepriama zodpovednosť tejto krajiny za existenciu tohto rizika. Priznanie postavenia utečenca alebo postavenia osoby oprávnenej na doplnkovú ochranu je teda vyhradené pre prípady, keď verejné orgány štátu pôvodu nezabezpečili ochranu pred rizikom prenasledovania alebo vážneho bezprávia buď tak, že boli pôvodcom prenasledovania, alebo podporovaním alebo tolerovaním prenasledovania milíciami alebo inými súkromnými skupinami. Podľa EASO je teda posúdenie ochranných opatrení dostupných v štáte pôvodu povinným krokom pri analýze potreby medzinárodnej ochrany, ktorá je sekundárna a prichádza do úvahy len vtedy, ak táto krajina nezabezpečuje žiadnu ochranu.[51]

81. Tieto dva prvky sú rozhodujúce na účely priznania medzinárodnej ochrany, pretože zakladajú obavu jednotlivca a vysvetľujú jeho nemožnosť alebo odmietnutie dovolávať sa ochrany štátu jeho pôvodu. V tejto súvislosti predstavujú hlavné zásady režimu medzinárodnej ochrany.

82. Vzhľadom na predmet prejednávanej veci treba venovať osobitnú pozornosť druhému z uvedených prvkov. Vyjadruje zásadu subsidiarity medzinárodnej ochrany viackrát uvádzanú vnútroštátnym súdom, ako aj belgickou vládou v jej pripomienkach. Podľa tejto zásady je medzinárodná ochrana doplnkovou ochranou, ktorá sa poskytuje žiadateľovi, ak a kým jeho štát pôvodu nie je schopný chrániť ho pred rizikami prenasledovania alebo vážneho bezprávia, ktorého je obeťou.[52] Podobne ako článok 1 Ženevského dohovoru, smernica 2011/95 začleňuje túto zásadu do rámca tak priznania postavenia utečenca, ako aj jeho zániku[53] alebo

[50] Pozri odôvodnenie 12 uvedenej smernice. Pozri takisto rozsudky z 13. septembra 2018, Ahmed (C-369/17, EU:C:2018:713, bod 37), ako aj zo 14. mája 2019, M a i. (Odňatie postavenia utečenca) (C-391/16, C-77/17 a C-78/17, EU:C:2019:403, bod 79).

[51] Pozri *Praktickú príručku [EASO]: Podmienky, ktoré treba splniť na účely priznania medzinárodnej ochrany*, apríl 2018, najmä s. 11, 12 a 36.

[52] Pozri v tejto súvislosti bod 90 príručky UNHCR citovanej v poznámke pod čiarou 33, v ktorom UNHCR uvádza, že „otázka, či sa dotknutá osoba odôvodnene obáva prenasledovania, musí byť preskúmaná vo vzťahu k krajine, ktorej je štátnym príslušníkom. Pokiaľ dotknutá osoba nemá žiadne obavy voči štátu, ktorého je štátnym príslušníkom, je možné od nej očakávať, že sa bude spoliehať na ochranu tejto krajiny. Nepotrebuje medzinárodnú ochranu a v dôsledku toho nie je utečencom“ (pozri takisto body 106 a 107 tejto príručky). V právnej vede pozri najmä HATHAWAY, J. C., FOSTER, M.: *The law of refugee status*. 2. vyd., Cambridge: Cambridge University Press, 2014, s. 55: „Základným predpokladom práva utečencov je, že, pokiaľ je to možné, má vnútroštátna ochrana prednosť pred náhradnou medzinárodnou ochranou. Pri príprave Dohovoru delegáti jasne vyjadrili svoj názor, že postavenie utečenca by sa nemalo priznať žiadnej osobe s výnimkou, že nemôže alebo z legitímneho dôvodu nechce využiť ochranu *ktorejkoľvek* krajiny, ktorej je štátnym príslušníkom“, ako aj s. 462: „cieľom práva utečencov je poskytnúť náhradnú ochranu až do obnovenia alebo zavedenia zmysluplnej národnej ochrany“ (*neoficiálny preklad*), a s. 494 a 495. Pozri takisto GOODWIN-GILL, G. S. a MCADAM, J.: *The refugee in international law*. 3. vyd., *Oxford*: Oxford University Press, 2007, s. 421: „Nedostatočná ochrana alebo jej odopretie je základnou charakteristikou utečenca a je na medzinárodnom práve, aby nahradilo svoju vlastnú ochranu ochranou, ktorú krajina pôvodu nie je schopná alebo ochotná poskytnúť“; a s. 72: „Osoby, ktoré sú štátnymi príslušníkmi iného štátu, budú mať za normálnych okolností nárok na jeho ochranu, a nespadajú tak pod definíciu utečenca.“ [voľný preklad]

[53] Pozri článok 11 smernice 2011/95.

vylúčenia.[54] V rozsudku z 20. januára 2021, Secretary of State for the Home Department[55] Súdny dvor pripomenul, že okolnosti preukazujúce neschopnosť alebo naopak schopnosť štátu pôvodu zabezpečiť ochranu proti aktom prenasledovania sú rozhodujúcim prvkom posúdenia vedúceho k priznaniu alebo prípadne symetricky k zániku postavenia utečenca.[56]

83. Za týchto okolností by sa akékoľvek poskytnutie medzinárodnej ochrany malo vylúčiť, ak rodinný príslušník požíva práva spojené s jeho štátnou príslušnosťou a najmä s ochranou štátu jeho pôvodu.

84. Po druhé smernica 2011/95 tiež jasne vyjadruje vôľu normotvorcu Únie zakotviť postavenie utečenca a postavenie osoby oprávnenej na doplnkovú ochranu, ktoré sú jednotné a v rámci ktorých sa majú priznať rovnaké práva a rovnaké výhody.[57] Táto jednotnosť má za cieľ zabezpečiť zaobchádzanie na rovnakej úrovni, pokiaľ ide o životné podmienky osôb s postavením medzinárodnej ochrany bez ohľadu na hostiteľský členský štát, a tak znížiť riziko sekundárneho pohybu žiadateľov o medzinárodnú ochranu motivovaných rozmanitosťou týchto podmienok.[58] Nepriamo a pod podmienkou individuálneho posúdenia majú rodinní príslušníci teda požívať, bez ohľadu na to, o ktorý hostiteľský členský štát ide, rovnaké práva a výhody.[59]

85. Hoci, ako vysvetlím ďalej, členské štáty disponujú určitou mierou voľnej úvahy pri stanovení výhodnejšieho zaobchádzania, táto miera voľnej úvahy nemôže viesť k zjavnému narušeniu rovnosti zaobchádzania, ktorú tu sledoval normotvorca Únie.

86. Napokon v treťom rade smernica 2011/95 jasne vyjadruje vôľu normotvorcu Únie zabezpečiť osobám s postavením medzinárodnej ochrany dodržiavanie ich základných práv, ako sú zakotvené najmä v Charte, Ženevskom dohovore, ako aj v Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd[60].

87. Článok 7 Charty tak uznáva právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života. V súlade s ustálenou judikatúrou sa tento článok musí vykladať v spojení s povinnosťou zohľadniť najlepší záujem dieťaťa, ktorý je uznaný v článku 24 ods. 2 tejto smernice, a s prihliadnutím na potrebu dieťaťa pravidelne udržiavať osobné vzťahy s obidvomi svojimi rodičmi, vyjadrenú v odseku 3 toho istého článku.[61] Existuje všeobecný konsenzus o tom, že rodina ako základný prvok spoločnosti má právo na rešpektovanie a ochranu a že štát musí urobiť všetko na udržanie väzieb medzi dieťaťom a jeho rodinou, keďže iba výnimočné okolnosti môžu viesť k prerušeniu rodinného vzťahu.[62]

54 Pozri článok 12 ods. 1 smernice 2011/95.

55 C-255/19, EU:C:2021:36.

56 Pozri rozsudok z 20. januára 2021, Secretary of State for the Home Department (C-255/19, EU:C:2021:36, bod 36 a citovaná judikatúra).

57 Pozri odôvodnenia 5, 9 a 10 smernice 2011/95.

58 Pozri odôvodnenie 13 smernice 2011/95.

59 S výnimkou práv vyplývajúcich zo zásady zákazu vyhostenia alebo vrátenia.

60 Podpísaný v Ríme 4. novembra 1950. Pozri odôvodnenia 4, 16 a 17 smernice 2011/95, ako aj rozsudky z 21. decembra 2011, N. S. a i. (C-411/10 a C-493/10, EU:C:2011:865, bod 78), a z 13. januára 2021, Bundesrepublik Deutschland (Postavenie osoby bez štátneho občianstva palestínskeho pôvodu ako utečenca) (C-507/19, EU:C:2021:3, bod 39 a citovaná judikatúra).

61 Pozri rozsudky z 26. marca 2019, SM (Dieťa zverené do poručníctva na základe alžírskeho inštitútu kafala) (C-129/18, EU:C:2019:248, bod 67 a citovaná judikatúra), ako aj zo 16. júla 2020, Belgicko (Zlúčenie rodiny – Maloleté dieťa) (C-133/19, C-136/19 a C-137/19, EU:C:2020:577, bod 34 a citovaná judikatúra).

62 Pozri články 3 a 9 Dohovoru o právach dieťaťa prijatého Valným zhromaždením Organizácie Spojených národov v rezolúcii 44/25 z 20. novembra 1989, ktorý nadobudol platnosť 2. septembra 1990. Pozri tiež rozsudok ESĽP zo 6. júla 2010, Neulinger a Shuruk v. Švajčiarsko (CE:ECHR:2010:0706JUD004161507, § 49 až 64).

88. V tomto kontexte je zachovanie celistvosti rodiny právom, ktoré sa uznáva ako základné právo utečenca. [63]

89. Toto právo má svoj pôvod v hmotnej a psychickej podpore, ktorú si rodinní príslušníci môžu vzájomne poskytovať, pričom sa podieľajú sa blahobyte a ochrane každého z nich. [64] Hoci nútený exil vystavuje osobu s postavením medzinárodnej ochrany skutočnému riziku, že bude trvalo odlúčená od svojej rodiny, tento exil vystavuje jej rodinných príslušníkov, ktorí ostali v štáte pôvodu a sú zbavení jeho podpory, nielen riziku prenasledovania, ale aj riziku ekonomickej a sociálnej neistoty, rizikám násilností a využívania, či dokonca opustenia, keďže výsledkom úteku často je dlhotrvajúce obdobie nemožnosti vrátenia sa do štátu pôvodu. [65] Hoci riziká prenasledovania alebo vážneho bezprávia, ktorým sú osobne vystavení rodinní príslušníci, odôvodňujú, aby sa im priznala medzinárodná ochrana, naproti tomu riziká ekonomickej a sociálnej neistoty, ktorými by mohli trpieť, nie sú dostatočné na odôvodnenie takéhoto uznania.

90. Mechanizmus stanovený v článku 23 ods. 2 smernice 2011/95 má zabezpečiť zachovanie celistvosti rodiny v tomto poslednom uvedenom prípade. Hoci tento cieľ nepatrí medzi hlavné ciele tejto smernice citované v jej odôvodnení 12, článok 23 ods. 2 uvedenej smernice stanovuje osobitne jasné a presné povinnosti na adresu hostiteľského členského štátu. Toto ustanovenie musí umožniť osobe s postavením medzinárodnej ochrany viesť normálny rodinný život na území hostiteľského členského štátu tak, že sa poskytnú jej rodinným príslušníkom ekonomické a sociálne výhody potrebné na uspokojenie ich základných potrieb a ich integráciu v tomto štáte. [66]

91. Podľa UNHCR tak musí zachovanie celistvosti rodiny predstavovať „prostriedok na zabezpečenie zdania normálnosti v živote…, ktorý bol vytrhnutý zo svojich koreňov“ [67].

92. Bez toho, aby som chcel ohroziť podmienky priznania medzinárodnej ochrany, hlavným cieľom takto sledovaným normotvorcom Únie je zachovať celistvosť rodiny, ktorej hlavná zložka, t. j. manželský pár a deti, je už prítomná v hostiteľskom členskom štáte. Článok 23 ods. 2 smernice 2011/95 posilňuje ekonomickú a sociálnu situáciu rodiny, keď chráni každého z jej členov tým, že dáva manželskému partnerovi možnosť zarábať si na živobytie v tomto štáte a deťom prostriedky na školské vzdelanie, dáva im možnosť získať povolenie na pobyt, ktorého dĺžka je obnoviteľná, získať dôstojné bývanie a prístup k zdravotnej starostlivosti. Samotným použitím tohto mechanizmu vytvoreného v prospech celistvosti rodiny a integrácie každého z jej členov, ktorí ju tvoria, musí rodina získať stabilné a samostatné postavenie v hostiteľskom členskom štáte.

93. Z toho vyplýva – a v tomto prípade smerujem k odpovedi na tretiu prejudiciálnu otázku –, že vykonanie článku 23 ods. 2 smernice 2011/95 nemôže závisieť od možností presídlenia rodiny do tretej krajiny, aj keby niektorí z jej členov mali štátnu príslušnosť tejto krajiny. Dôvodom existencie tohto článku je totiž umožniť osobe s postavením medzinárodnej ochrany, aby požívala práva, ktoré jej priznáva táto ochrana pri zachovaní celistvosti jej rodinného života na území hostiteľského členského štátu. Zohľadnenie takejto možnosti by viedlo k tomu, že ustanovenia zakotvené v článku 23 ods. 2 uvedenej smernice by boli zbavené potrebného účinku, pretože by to znamenalo, že osoba s postavením medzinárodnej ochrany sa vzdá práva na azyl, ktoré jej bolo v tomto prípade priznané.

63 Svedčí o tom jeho umiestnenie v kapitole VII smernice 2011/95.

64 Pozri FELLER, E., TÜRK, V., NICHOLSON, R.: c. d.: „Respecter le principe de l’unité de la famille est un des principaux moyens de protéger la famille du réfugié“, s. 624.

65 Pozri FELLER, E., TÜRK, V., NICHOLSON, R.: c. d., s. 626 a 627.

66 Pozri najmä odôvodnenia 41 až 48 smernice 2011/95.

67 Otázky týkajúce sa ochrany rodiny zo 4. júna 1999, bod 15 (pozri poznámku pod čiarou 38).

94. Na záver sa domnievam, že normotvorca Únie nemal v článku 23 ods. 2 smernice 2011/95 v úmysle zaručiť zachovanie celistvosti rodiny osoby s postavením medzinárodnej ochrany tým, že by umožnil príslušným vnútroštátnym orgánom priznať rovnakú medzinárodnú ochranu jej rodinným príslušníkom a najmä jej maloletému dieťaťu bez toho, aby tieto orgány individuálne posúdili žiadosť a bez ohľadu na to, či situácia rodinného príslušníka vyžaduje potrebu medzinárodnej ochrany v zmysle tejto smernice.

95. Vzhľadom na všetky tieto skutočnosti preto navrhujem, aby Súdny dvor rozhodol, že článok 23 ods. 2 smernice 2011/95 bráni vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej má príslušný vnútroštátny orgán zabezpečiť zachovanie celistvosti rodiny osoby s postavením medzinárodnej ochrany tým, že prizná takúto ochranu rodinným príslušníkom tejto osoby, a najmä jej maloletému dieťaťu, ktorí jednotlivo nespĺňajú podmienky potrebné na získanie medzinárodnej ochrany.

B. O prvej otázke týkajúcej sa výkladu článku 3 smernice 2011/95

96. Svojou prvou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd Súdneho dvora v podstate pýta, či sa má článok 3 smernice 2011/95 vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej príslušný vnútroštátny orgán môže na účely zabezpečenia zachovania celistvosti rodiny priznať maloletému dieťaťu osoby s postavením medzinárodnej ochrany postavenie utečenca alebo postavenie osoby oprávnenej na doplnkovú ochranu, ak má toto dieťa štátnu príslušnosť iného štátu, než je štát jeho rodiča, pričom sa môže v zásade domáhať ochrany tohto štátu.

1. Rozsah voľnej úvahy, ktorú členským štátom priznáva článok 3 smernice 2011/95

97. Podľa článku 3 smernice 2011/95 „členské štáty môžu zaviesť alebo zachovávať výhodnejšie normy pre určovanie, kto je oprávnený ako utečenec alebo ako osoba oprávnená na doplnkovú ochranu, a pre určenie obsahu medzinárodnej ochrany, pokiaľ sú tieto normy zlučiteľné s touto smernicou“ [68].

98. V prvom rade z článku 3 smernice 2011/95 v spojení s odôvodnením 14 tejto smernice vyplýva, že členské štáty môžu prijať alebo ponechať v platnosti výhodnejšie normy v rámci posudzovania žiadosti o medzinárodnú ochranu s cieľom identifikovať osoby, ktoré spĺňajú podmienky jej priznania.

99. Na jednej strane pojem „žiadosť o medzinárodnú ochranu“ je definovaný v článku 2 písm. h) smernice 2011/95 ako „požiadavk[a] predložen[á] štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátneho občianstva o ochranu od členského štátu, o ktorých sa predpokladá, že požadujú postavenie utečenca alebo doplnkovú ochranu“. Spresňuje sa, že žiadateľ výslovne nepožaduje iný druh ochrany mimo pôsobnosti tejto smernice.

100. Na druhej strane normotvorca Únie odkazom na „podmienky priznania“ postavenia utečenca alebo postavenia osoby oprávnenej na doplnkovú ochranu odkazuje len na podmienky priznania, ktoré výslovne stanovuje v kapitolách II až VI uvedenej smernice.

[68] Pozri v tejto súvislosti rozsudok z 18. decembra 2014, M’Bodj (C-542/13, EU:C:2014:2452, bod 42 a citovaná judikatúra).

101. V druhom rade z výhrady vyjadrenej normotvorcom Únie, pokiaľ ide o nevyhnutnú zlučiteľnosť týchto priaznivejších noriem so smernicou 2011/95, vyplýva, že miera voľnej úvahy členských štátov sa musí určiť s ohľadom na hmotnoprávne a procesné pravidlá stanovené touto smernicou a ciele, ktoré sleduje. [69]

102. Pripomínam, že v súlade s článkom 78 ods. 2 ZFEÚ je cieľom smernice 2011/95 zabezpečiť jednotnosť postavenia azylu a postavenia osoby oprávnenej na doplnkovú ochranu priznaním medzinárodnej ochrany na základe kritérií spoločných pre členské štáty po individuálnom posúdení situácie žiadateľa.

103. Na rozdiel od smernice 2004/83, ktorá uvádzala minimálne normy, smernica 2011/95 patrí do uceleného súboru harmonizovaných pravidiel na úrovni Únie, ktorým je spoločný európsky azylový systém, ktorého cieľom je štandard zahŕňajúci normy na vyššej úrovni. Hoci v rámci kapitoly I tejto smernice tento normotvorca definuje pôsobnosť uvedenej smernice, ako aj základné pojmy na účely jej vykonania, v kapitolách II až VI stanovuje hmotnoprávne a procesné podmienky poskytnutia medzinárodnej ochrany. V rozsudku zo 14. mája 2019, M a i. (Odňatie postavenia utečenca) [70], Súdny dvor rozhodol, že smernica 2011/95 stanovuje pojmy a kritériá, ktoré sú spoločné pre členské štáty a charakteristické pre Úniu. [71]

104. Za týchto okolností sa mi nezdá, že by členský štát mohol použiť svoju voľnú úvahu na odlišné vymedzenie týchto spoločných pojmov a kritérií a na prijatie právnej úpravy, podľa ktorej by postavenie utečenca alebo postavenie osoby oprávnenej na doplnkovú ochranu bolo možné priznať z iných dôvodov, než sú dôvody výslovne uvedené v smernici 2011/95, a na základe posúdenia žiadosti, ktoré nebolo vykonané individuálne.

105. Tento výklad nezbavuje článok 3 tejto smernice potrebného účinku.

106. Sloboda, ktorú majú členské štáty podľa článku 3 smernice 2011/95, je totiž naďalej dostatočne široká na to, aby im umožnila prijať výhodnejšie normy v zmysle, ktorý je v súlade s pravidlami stanovenými v tejto smernici.

107. Na jednej strane smernica 2011/95 obsahuje množstvo fakultatívnych ustanovení, ktoré môže každý členský štát voľne zaviesť. [72]

108. Na druhej strane niektoré pojmy, ktoré sú podstatné pre vykonanie tejto smernice, nie sú definované *stricto sensu*. Tak je to napríklad v prípade pojmu „prenasledovanie“. Ako uvádza EASO, ide o pojem „flexibilný, prispôsobiteľný a dostatočne otvorený na to, aby odrážal rôzne formy prenasledovania“ [73]. Normotvorca Únie teda nevymenováva taxatívny výpočet foriem, ktoré môže prenasledovanie mať, a dôvody, na ktorých je založené, môžu členské štáty posúdiť odlišne, ako to ilustruje spor predložený Súdnemu dvoru.

[69] V rozsahu, v akom musí ísť o výhodnejšie normy, je zrejmé, že táto miera voľnej úvahy sa musí vykonávať pri rešpektovaní základných práv dotknutých osôb.

[70] C-391/16, C-77/17 a C-78/17, EU:C:2019:403.

[71] Pozri rozsudok zo 14. mája 2019, M a i. (Odňatie postavenia utečenca) (C-391/16, C-77/17 a C-78/17, EU:C:2019:403, bod 83).

[72] Pozri napríklad ustanovenia smernice 2011/95 uvedené v článku 5 ods. 3 (následná žiadosť), článku 14 ods. 4 a 5 (zrušenie postavenia utečenca), článku 17 ods. 3 (vylúčenie z oprávnenia na doplnkovú ochranu), článku 19 ods. 2 (zrušenie postavenia vyplývajúceho z doplnkovej ochrany), článku 21 ods. 2 a 3 (ochrana pred vyhostením alebo vrátením), článku 23 ods. 4 a 5 (zachovanie celistvosti rodiny), článku 29 ods. 2 (sociálne zabezpečenie), ako aj článku 35 (návrat do vlasti).

[73] *Praktická príručka [EASO]: Podmienky, ktoré treba splniť na účely priznania medzinárodnej ochrany*, apríl 2018, s. 16.

109. Pripomínam, že určenie potreby medzinárodnej ochrany závisí od individuálneho posúdenia žiadosti. Každý členský štát môže voľne posúdiť rozsah, v akom sa majú vykonávať spoločné pojmy a kritériá definované v smernici 2011/95, aby sa zabezpečilo ich efektívnejšie uplatňovanie po tomto posúdení. V rámci tohto individuálneho posúdenia môžu členské štáty stanoviť flexibilnejšie požiadavky na posúdenie rizika prenasledovania alebo vážneho bezprávia, ktorým je žiadateľ vystavený.[74] Môžu tiež prijať výhodnejšie normy pri posudzovaní potrieb medzinárodnej ochrany členov tej istej rodiny, najmä detí, napríklad znížením úrovne pre prenasledovanie alebo vážne bezprávie, ktorú vyžadujú predpisy. Pri posudzovaní potrieb medzinárodnej ochrany treba totiž zohľadniť osobitnú zraniteľnosť rodinných príslušníkov. Priznanie medzinárodnej ochrany hlavnému členovi rodiny ich vystavuje napríklad vyššiemu riziku prenasledovania alebo vážneho bezprávia z dôvodov, ktoré sú im vlastné, alebo len z dôvodu ich príbuzenského vzťahu.[75] UNHCR tak odporučil „odvodené“ priznanie postavenia utečenca rodičom potenciálnych obetí zmrzačenia ženských pohlavných orgánov[76] v prípade, ak by títo rodičia boli vystavení riziku prenasledovania z dôvodu nesúhlasu s týmto postupom, pričom tento nesúhlas preukázali.

110. Pri posudzovaní potrieb medzinárodnej ochrany sa musí zohľadniť aj osobitná zraniteľnosť detí. Činy alebo hrozby, ktoré možno pre dospelú osobu považovať za nedostatočné na dosiahnutie hranice prenasledovania, môžu dosiahnuť túto hranicu, ak ide o dieťa.

111. Ide o také parametre, ktoré smernica 2011/95 nestanovuje a ponecháva na posúdenie každého členského štátu.

112. Rozsudok zo 4. októbra 2018, Ahmedbekova[77], sa má podľa môjho názoru vykladať v tomto zmysle. V osobitnom kontexte veci, v ktorej bol vydaný tento rozsudok, totiž Súdny dvor rozhodol, že členský štát môže na základe článku 3 smernice 2011/95 rozšíriť priznanie medzinárodnej ochrany, ktorá bola priznaná rodinnému príslušníkovi, na iných rodinných príslušníkov, avšak pod podmienkou, že na dotknutého rodinného príslušníka sa nevzťahuje ani jedno z ustanovení o vylúčení uvedených v článku 12 tejto smernice a že jeho situácia z dôvodu potreby zachovania celistvosti rodiny má spojitosť s logikou medzinárodnej ochrany.

113. V tejto veci traja rodinní príslušníci pochádzali z Azerbajdžanu, štátu, v ktorom sa tak otec, ako aj matka rodiny cítili byť obeťami rizika prenasledovania, a všetci členovia tejto rodiny vstúpili do Bulharska, aby tam každý jednotlivo a súčasne podali žiadosť o medzinárodnú ochranu, pričom matka požiadala o poskytnutie tejto ochrany aj v prospech svojho syna azerbajdžanskej štátnej príslušnosti. Všetci zodpovedali definícii „rodinných príslušníkov“ v zmysle článku 2 písm. j) smernice 2011/95 a žiadny z nich nemal žiadne osobné právne postavenie, ktoré by bránilo poskytnutiu medzinárodnej ochrany. Táto skutková, ako aj právna totožnosť situácie rodinných príslušníkov bola podľa môjho názoru rozhodujúca na účely výkladu článku 3 smernice 2011/95 v tejto veci.

114. Súdny dvor však vymedzil rámec pre výkon tejto voľnej úvahy.

[74] Domnievam sa napríklad na úrovni závažnosti činu prenasledovania, na jeho opakovanú povahu, aktérov a dôvody prenasledovania. Pozri najmä rozsudok z 5. septembra 2012, Y a Z (C-71/11 a C-99/11, EU:C:2012:518), týkajúci sa výkladu pojmu „sloboda náboženského vyznania“.

[75] Pozri odôvodnenie 36 smernice 2011/95.

[76] Pozri orientačnú poznámku UNHCR k žiadostiam o azyl týkajúcim sa zmrzačenia ženských pohlavných orgánov, máj 2009, ktorá je dostupná na tejto internetovej adrese: https://www.unhcr.org/fr/publications/legal/4fd737379/note-dorientation-demandes-dasile-relatives-mutilations-genitales-feminines.html, bod 11.

[77] C-652/16, EU:C:2018:801.

115. Po prvé Súdny dvor s odkazom na dôvody vylúčenia uvedené v článku 12 smernice 2011/95 vyjadril vôľu neumožniť priznanie medzinárodnej ochrany rodinnému príslušníkovi, ktorý zjavne nepotrebuje takéto postavenie – pretože sa na neho vzťahuje ochrana orgánu Organizácie Spojených národov, alebo preto, že ho príslušné orgány hostiteľského členského štátu považujú za osobu majúcu práva a povinnosti, ktoré sa udeľujú štátnym príslušníkom tohto štátu, alebo práva a povinnosti, ktoré sú s nimi rovnocenné [78] – alebo za osobu, ktorá je považovaná za nehodnú ochrany, ktorá s tým súvisí. [79]

116. Súdny dvor tu vychádzal z rozsudku z 9. novembra 2010, B a D [80], v ktorom rozhodol, že ustanovenia článku 3 smernice 2004/83 neumožňujú priznať postavenie utečenca osobe, ktorá je z neho vylúčená podľa článku 12 ods. 2 tejto smernice z dôvodu spáchania nepolitického trestného činu, a to s cieľom „zachovávať dôveryhodnosť… systému ochrany“ stanoveného uvedenou smernicou. [81]

117. Hoci je rozšírenie medzinárodnej ochrany vylúčené na základe článku 12 smernice 2011/95 najmä z dôvodu, že rodinný príslušník sa považuje za osobu požívajúcu práva spojené so štátnou príslušnosťou štátu bydliska, takéto rozšírenie nemôže byť o to viac možné, ak tento rodinný príslušník požíva práva spojené s jeho vlastnou štátnou príslušnosťou a najmä ochranu štátu jeho pôvodu.

118. Po druhé Súdny dvor tým, že vyžadoval, aby situácia rodinného príslušníka mala „z dôvodu potreby zachovania celistvosti rodiny súvislosť s logickým zmyslom medzinárodnej ochrany“ [82], podľa môjho názoru odkazoval na článok 23 smernice 2011/95 a svedčí to o jeho vôli obmedziť priznanie takého rozšírenia na rodinných príslušníkov uvedených v článku 2 písm. j) tejto smernice. Z dôvodov uvedených v bode 49 a nasl. vyššie je totiž cieľom uvedenej smernice zachovať celistvosť rodiny osoby s postavením medzinárodnej ochrany, keď je táto osoba je nútená opustiť štát svojho pôvodu z dôvodu prenasledovania alebo vážneho bezprávia, ktorého obeťou je v tejto krajine, čo by mohlo privodiť riziko pretrhnutia rodinných väzieb.

119. Kritérium, podľa ktorého musí mať situácia rodinného príslušníka „z dôvodu potreby zachovania celistvosti rodiny súvislosť s logickým zmyslom medzinárodnej ochrany“, patrí tentokrát do línie vyplývajúcej z rozsudku z 18. decembra 2014, M’Bodj [83].

120. Práve vzhľadom na túto logiku, ktorú sleduje medzinárodná ochrana, totiž Súdny dvor v rozsudku z 18. decembra 2014, M’Bodj [84], rozhodol, že je v rozpore s článkom 3 smernice 2004/83 vnútroštátna právna úprava, podľa ktorej môže byť postavenie osoby oprávnenej na doplnkovú ochranu priznané štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý je obeťou agresie v hostiteľskom členskom štáte a ktorého zdravotný stav by sa mohol zhoršiť z dôvodu

78 Pozri článok 12 ods. 1 smernice 2011/95, ktorý zahŕňa dôvody uvedené v článku 1 oddieloch D a E Ženevského dohovoru. Pozri napríklad rozsudok z 13. januára 2021, Bundesrepublik Deutschland (Postavenie osoby bez štátneho občianstva palestínskeho pôvodu ako utečenca) (C-507/19, EU:C:2021:3, body 49 a 50).

79 Pozri článok 12 ods. 2 smernice 2011/95, ktorý vylučuje z priznania postavenia utečenca osobu, ktorá sa dopustila trestného činu proti mieru alebo ľudskosti, vojnového zločinu alebo vážneho nepolitického trestného činu alebo sa dopustila činov, ktoré sú v rozpore s cieľmi a zásadami Organizácie Spojených národov. Tento článok zahŕňa dôvody uvedené v článku 1 oddiele F Ženevského dohovoru.

80 C-57/09 a C-101/09, EU:C:2010:661. Vo veci B (C-57/09) príslušný vnútroštátny orgán konštatoval, že B musí byť vylúčený z postavenia utečenca z dôvodu vážneho nepolitického trestného činu, ktorého sa dopustil. Vo veci D (C-101/09) bolo D priznané postavenie utečenca predtým, ako sa začalo konanie o jeho odňatí z dôvodu údajného spáchania závažného trestného činu a existencie skutkov, ktoré sú v rozpore s cieľmi a zásadami Organizácie Spojených národov.

81 Pozri rozsudok z 9. novembra 2010, B a D (C-57/09 a C-101/09, EU:C:2010:661, body 114 a 115).

82 Rozsudok zo 4. októbra 2018, Ahmedbekova (C-652/16, EU:C:2018:801, bod 74).

83 C-542/13, EU:C:2014:2452.

84 C-542/13, EU:C:2014:2452.

neexistencie primeranej liečby v štáte jeho pôvodu. Podľa Súdneho dvora by totiž „bolo v rozpore so všeobecnou štruktúrou a cieľmi smernice 2004/83, aby boli postavenia, ktoré upravuje, priznané štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí sa nachádzajú v situáciách, ktoré vôbec nesúvisia s logickým zmyslom medzinárodnej ochrany“ [85].

121. Práve vzhľadom na túto analytickú štruktúru treba preskúmať, či ustanovenia uvedené v § 26 ods. 2 AsylG patria do miery voľnej úvahy, ktorú článok 3 smernice 2011/95 priznáva členským štátom.

2. Preskúmanie predmetnej právnej úpravy

122. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti sa domnievam, že nemecký zákonodarca prijatím takej právnej úpravy, akou je § 26 ods. 2 AsylG, prekročil mieru voľnej úvahy, ktorú mu priznáva článok 3 smernice 2011/95. [86]

123. Za predpokladu, že maloleté dieťa osoby s postavením medzinárodnej ochrany nespĺňa hmotnoprávne podmienky na priznanie takejto ochrany, totiž žiadosť, ktorú podá na základe tejto právnej úpravy, môže viesť k tomu, že sa prizná táto ochrana na účely, v danom prípade, ochrany rodiny, a to podľa hmotnoprávnych a procesných podmienok, ktoré sú odlišné od podmienok uvedených v smernici 2011/95.

124. Domnievam sa, že takúto žiadosť podanú na účely zachovania celistvosti rodiny nemožno kvalifikovať ako „žiadosť o medzinárodnú ochranu“ v zmysle článku 2 písm. h) smernice 2011/95 [87] a predstavuje žiadosť, ktorou toto dieťa žiada o iný druh ochrany mimo pôsobnosti tejto smernice.

125. Generálny advokát Mengozzi vo svojich návrhoch vo veci Ahmedbekova [88] spresnil, že „žiadosť, ktorou rodinný príslušník osoby spĺňajúcej kritériá pre priznanie postavenia utečenca žiada, aby sa postavenie utečenca priznalo aj jemu, bez ohľadu na oprávnenú obavu z prenasledovania, ktorá by sa ho osobne týkala, nemožno skutočne v užšom zmysle považovať za žiadosť, ktorej základom je článok 1 časť A Ženevského dohovoru, v súlade s požiadavkou podľa článku 3 smernice 2011/95 a so zreteľom na odôvodnenie 14 tejto smernice“ [89].

126. Po prvé táto žiadosť smeruje k priznaniu postavenia utečenca alebo postavenia osoby oprávnenej na doplnkovú ochranu dieťaťu, hoci toto dieťa nepotrebuje medzinárodnú ochranu v zmysle článku 2 písm. a) smernice 2011/95.

127. Vzhľadom na cieľ ochrany rodiny sledovaný predmetnou vnútroštátnou právnou úpravou táto právna úprava nahrádza hmotnoprávne podmienky priznania medzinárodnej ochrany uvedené v smernici 2011/95 inou podmienkou týkajúcou sa existencie príbuzenského vzťahu medzi žiadateľom a osobou s postavením medzinárodnej ochrany. Táto právna úprava teda

[85] Rozsudok z 18. decembra 2014, M'Bodj (C-542/13, EU:C:2014:2452, bod 44).

[86] Súhlasím teda s názorom vnútroštátneho súdu, podľa ktorého nemecký zákonodarca prekročil „jasne hranice“ povinnosti uvedenej v článku 23 ods. 2 smernice 2011/95 „chrániť“ rodinných príslušníkov, ktorí jednotlivo nespĺňajú podmienky na priznanie tejto ochrany.

[87] V nemeckom práve sa toto postavenie považuje za „rodinný azyl“. Názov § 26 je takýto: „Familienasyl und internationaler Schutz für Familienangehörige“ (rodinný azyl a medzinárodná ochrana rodinných príslušníkov).

[88] C-652/16, EU:C:2018:514.

[89] Návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Mengozzi vo veci Ahmedbekova (C-652/16, EU:C:2018:514, bod 55).

umožňuje priznať medzinárodnú ochranu, zatiaľ čo žiadateľ nespĺňa žiadne z podstatných kritérií na tento účel, ktorými sú teda identifikácia prenasledovania alebo vážneho bezprávia zo strany príslušného subjektu, proti ktorým sa vyžaduje ochrana z dôvodu nečinnosti štátu pôvodu.

128. Takéto nahradenie má za následok, že ustanovenia o zániku alebo vylúčení medzinárodnej ochrany, ktoré sú hĺbkovo vnútorne spojené s podmienkami jej priznania, sú zbavené potrebného účinku. Dieťaťu teda môže byť priznané postavenie utečenca alebo postavenie osoby oprávnenej na doplnkovú ochranu v situácii, keď nepotrebuje medzinárodnú ochranu, ale aj v situácii, v ktorej by bolo v zásade vylúčené napríklad z dôvodu jeho osobného právneho postavenia, pretože by požívalo práva spojené so štátnou príslušnosťou hostiteľského členského štátu, alebo len preto, že by sa mohlo domáhať, ako je to vo veci samej, ochrany v štáte svojho pôvodu.

129. Po druhé žiadosť podaná na základe § 26 ods. 2 AsylG môže viesť k poskytnutiu medzinárodnej ochrany, hoci situácia dieťaťa nemá z dôvodu potreby zachovania celistvosti rodiny súvislosť s logikou medzinárodnej ochrany v zmysle rozsudku zo 4. októbra 2018, Ahmedbekova [90].

130. Na rozdiel od § 26 ods. 1 (právo odvodené od manželského partnera alebo nezosobášeného partnera) a § 26 ods. 3 (právo odvodené od príbuzných) AsylG sa totiž zdá, že § 26 ods. 2 tohto zákona sa uplatňuje bez ohľadu na to, či dieťa bolo súčasťou rodiny v čase, keď bola osoba s postavením medzinárodnej ochrany nútená opustiť štát pôvodu.

131. Po tretie takáto žiadosť môže viesť k poskytnutiu medzinárodnej ochrany formou „kolektívneho účinku“ bez toho, aby príslušný vnútroštátny orgán individuálne preskúmal situáciu, v ktorej sa dieťa nachádza.

132. Hoci ako zdôraznila nemecká vláda na pojednávaní, automatické priznanie takejto ochrany umožňuje zjednodušiť a zmenšiť rozsah preskúmania, ktoré má vykonať príslušný vnútroštátny orgán, domnievam sa, že takýto automatizmus neumožňuje náležite zohľadniť individuálnu situáciu dieťaťa. Povinnosť nájsť riešenie v najlepšom záujme tohto dieťaťa vyžaduje, aby hostiteľský členský štát dôkladne preskúmal skutočnosti a okolnosti, v ktorých sa uvedené dieťa nachádza, a riadne zohľadnil jeho osobnú situáciu. Túto nevýhodu ešte zhoršuje skutočnosť, ako to uznala nemecká vláda na pojednávaní, že „odvodená“ povaha postavenia priznaného dieťaťu má za následok, že ak aj z určitého dôvodu otec stratí postavenie utečenca, dieťa ho tiež automaticky stráca.

133. Okrem toho nie som presvedčený o tom, že najlepší záujem dieťaťa vyžaduje, aby sa mu automaticky priznalo postavenie utečenca alebo postavenie, ktoré priznáva doplnková ochrana, najmä v situácii, o akú ide v prejednávanej veci, keď nepotrebuje medzinárodnú ochranu. Pripomínam, že predmetom, ani cieľom práva na azyl, ako je zakotvené v článku 18 Charty, nie je zaručiť zachovanie celistvosti rodiny, ale odpovedať na potrebu medzinárodnej ochrany. Priznanie takéhoto postavenia teda nevyhnutne nechráni práva rodiny a dieťaťa viac než priznanie práv osobitne stanovených na tento účel v článku 23 ods. 2 smernice 2011/95 alebo v rámci smernice 2003/86.

134. Na jednej strane zdôrazňujem, že postavenie utečenca alebo postavenie osoby oprávnenej na doplnkovú ochranu je osobitné a vedie k uplatneniu súboru osobitných pravidiel a povinností. V niektorých členských štátoch poskytnutie medzinárodnej ochrany znamená, že oprávnená

[90] C-652/16, EU:C:2018:801.

osoba už neudržiava žiadny vzťah so štátom pôvodu, vrátane konzulárnych orgánov tohto štátu, a nedostaví sa do tohto štátu, inak by sa jej táto ochrana odobrala alebo by skončila. Hoci je toto pravidlo úplne odôvodnené s cieľom zaručiť ochranu tých, ktorí by mohli byť z dôvodu svojho úteku vystavení odvetným aktom, domnievam sa, že jeho uplatnenie nemá naopak nijaký zmysel v situácii, o akú ide v prejednávanej veci, keď by dieťa bez legitímneho dôvodu stratilo väzby s krajinou, ktorej je štátnym príslušníkom. Rovnako sa mi v takejto situácii zdá nedôvodné, aby hostiteľský členský štát medzinárodnou ochranou nahradil vnútroštátnu ochranu, ktorú požíva toto dieťa, a vykonával voči nemu povinnosti, ktoré inak prináležia jeho štátu pôvodu.

135. Na druhej strane netreba zabúdať na to, že spoločný európsky azylový systém nad rámec ustanovení stanovených v článku 23 ods. 2 smernice 2011/95 umožňuje chrániť rodinný život utečenca a zaručiť ochranu najlepšieho záujmu dieťaťa inými nástrojmi sekundárneho práva, čo Úniu odlišuje od iných právnych systémov.

136. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva smernica 2003/86 tak stanovuje osobitný režim a výhodnejšie podmienky na účely zlúčenia rodiny osôb s postavením medzinárodnej ochrany.[91] Zlúčenie rodiny je tu koncipované ako dôsledok práva na celistvosť rodiny utečenca a jej zachovanie. V rozsudku z 12. apríla 2018, A a S[92], Súdny dvor kvalifikoval súvislosť ako „vnútornú…, ktorá existuje medzi právom na zlúčenie rodiny stanoveným v článku 10 ods. 3 písm. a) smernice 2003/86 a postavením utečenca“[93]. Existencia tejto súvislosti znamená nie to, že sa zamenia pravidlá, ktoré sú vlastné poskytnutiu medzinárodnej ochrany, s pravidlami týkajúcimi sa rešpektovania rodinného života osoby s postavením medzinárodnej ochrany, ale skôr to, že sa jasne vymedzia tieto dva súbory pravidiel, pričom sa zabezpečí zmysel a potrebný účinok každého z nich.

137. Ako o tom svedčí jej odôvodnenie 6, smernica 2003/86 sa týka nielen zachovania rodinného života, ale aj vytvorenia rodinného života, pričom rodinné vzťahy môžu vzniknúť pred alebo po vstupe garanta na územie hostiteľského členského štátu.[94] Z ustálenej judikatúry navyše vyplýva, že ustanovenia smernice 2003/86 sa majú vykladať a uplatňovať s prihliadnutím na článok 7 a článok 24 ods. 2 a 3 Charty, ktoré ukladajú členským štátom povinnosť preskúmať žiadosti o zlúčenie rodiny v záujme dotknutých detí a s cieľom podporovať rodinný život.[95]

138. V tomto kontexte a na účely odpovede na tretiu prejudiciálnu otázku sa domnievam, že v situácii, o akú ide v prejednávanej veci, ktorá podľa všetkého patrí do pôsobnosti smernice 2003/86, nie je relevantné zohľadniť možnosti presídlenia rodiny do tretej krajiny na účely zaručenia rešpektovania rodinného života osoby s postavením medzinárodnej ochrany. Nemožno

[91] Pozri odôvodnenie 8 smernice 2003/86, ako aj rozsudok z 12. apríla 2018, A a S (C-550/16, EU:C:2018:248, bod 32). Pozri tiež oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu o usmerneniach k uplatňovaniu smernice 2003/86/ES o práve na zlúčenie rodiny [COM(2014) 210 final] (bod 6). Pozri tiež rozsudok ESĽP z 10. júla 2014, Tanda-Muzinga v. Francúzsko (CE:ECHR:2014:0710JUD000226010, § 76). Smernica 2003/86 sa týka len zlúčenia rodiny utečencov. Osoby s postavením doplnkovej ochrany by však mali mať právo na rešpektovanie rodinného života za rovnakých podmienok, ako sú podmienky priznané utečencom vzhľadom na ciele sledované smernicou 2011/95 (prijatej neskôr po smernici 2003/86) a odporúčania UNHCR vyjadrené v odpovedi na zelenú knihu Komisie týkajúcu sa práva na zlúčenie rodiny štátnych príslušníkov tretích krajín s bydliskom v Európskej únii (smernica 2003/86/ES) [KOM(2011) 735 v konečnom znení] (dostupné na tejto internetovej adrese: https://www.unhcr.org/protection/operations/4f54e3fb13/refugee-family-reunification-unhcrs-response-european-commission-green.html).

[92] C-550/16, EU:C:2018:248.

[93] Rozsudok z 12. apríla 2018, A a S (C-550/16, EU:C:2018:248, bod 62).

[94] Pozri v tejto súvislosti rozsudok zo 4. marca 2010, Chakroun (C-578/08, EU:C:2010:117, bod 59). Pozri tiež Zelenú knihu Komisie citovanú v poznámke pod čiarou 91, najmä bod 4.2, „Iné otázky týkajúce sa azylu“ (s. 7). Pozri tiež v tomto zmysle rozsudok ESĽP z 10. júla 2014, Mugenzi v. Francúzsko (CE:ECHR:2014:0710JUD005270109, § 54).

[95] Pozri rozsudok zo 16. júla 2020, État belge (Zlúčenie rodiny – Maloleté dieťa) (C-133/19, C-136/19 a C-137/19, EU:C:2020:577, bod 35 a citovaná judikatúra).

totiž od nej vyžadovať ani rozumne očakávať, aby na tento účel uskutočnila rozhodnutie vzdať sa medzinárodnej ochrany, ktorú mu poskytuje hostiteľský členský štát tým, že sa usadí v tretej krajine bez toho, aby porušil dôvod existencie tejto smernice.

139. Po štvrté sa mi zdá, že § 26 ods. 2 AsylG je v rozpore s vôľou normotvorcu Únie priznať rovnaké práva a rovnaké výhody všetkým osobám s postavením medzinárodnej ochrany tak, aby sa s nimi zaobchádzalo rovnako a mali rovnaké životné podmienky bez ohľadu nato, o ktorý hostiteľský členský štát ide. Tým, že táto právna úprava takmer automaticky stanovuje priznanie medzinárodnej ochrany maloletému dieťaťu osoby s postavením takejto ochrany bez ohľadu na situáciu, v ktorej sa toto dieťa nachádza, môže zvyšovať riziko sekundárnych pohybov žiadateľov o medzinárodnú ochranu.

140. Vzhľadom na tieto úvahy by § 26 ods. 2 AsylG v situácii, o akú ide vo veci samej, viedol k poskytnutiu medzinárodnej ochrany žalobkyni vo veci samej, zatiaľ čo po prvé sa žalobkyňa narodila na nemeckom území dva roky po získaní postavenia utečenca jej otcom, sýrskym štátnym príslušníkom, po druhé má inú štátnu príslušnosť ako jej otec a v zásade môže požívať ochranu krajiny, ktorej štátnym príslušníkom je (Tunisko), po tretie nedomáha sa medzinárodnej ochrany z dôvodu rizika prenasledovania v krajine, ktorej je štátnym príslušníkom, po štvrté v zásade má z dôvodu, že sa narodila na nemeckom území, povolenie na pobyt [96] a nakoniec po piate má nárok práve z dôvodu postavenia utečenca, ktoré má jej otec v Nemecku, na zlúčenie rodiny zakotvené smernicou 2003/86.

141. Vzhľadom na tieto skutočnosti by bolo teda v rozpore so všeobecnou štruktúrou a cieľmi smernice 2011/95, keby sa postavenia, ktoré upravuje, vzťahovali na dieťa, ktoré sa nachádza v takej situácii, o akú ide v prejednávanej veci, podľa môjho názoru, bez akejkoľvek súvislosti s logikou medzinárodnej ochrany v zmysle rozsudku zo 4. októbra 2018, Ahmedbekova [97].

142. Vzhľadom na všetky tieto úvahy navrhujem, aby Súdny dvor rozhodol, že článok 3 smernice 2011/95 sa má vykladať v tom zmysle, že bráni takej vnútroštátnej právnej úprave, o akú ide vo veci samej, podľa ktorej sa príslušný vnútroštátny orgán snaží zaručiť zachovanie celistvosti rodiny utečenca alebo osoby s postavením doplnkovej ochrany tak, že prizná maloletému dieťaťu tejto poslednej uvedenej osoby medzinárodnú ochranu bez toho, aby tento orgán vykonal individuálne preskúmanie žiadosti a nezávisle od toho, či situácia tohto dieťaťa preukazuje existenciu potreby medzinárodnej ochrany v zmysle smernice 2011/95 alebo svedčí o súvislosti s logikou medzinárodnej ochrany.

143. Vzhľadom na odpovede, ktoré navrhujem poskytnúť na prvú a druhú prejudiciálnu otázku, netreba podľa môjho názoru odpovedať samostatne na tretiu prejudiciálnu otázku.

[96] Pozri v tejto súvislosti § 33 Gesetz über den Aufenhalt, die Erwerbstätigung und die Integration von Ausländern in Bundesgebiet (zákon o pobyte cudzincov, práci a integrácii cudzincov na spolkovom území) z 30. júla 2004 (BGBl. 2004 I, s. 1950). V prejednávanej veci zo spisu nevyplýva, že by bol pobyt rodiny alebo jej člena na nemeckom území ohrozený.

[97] C-652/16, EU:C:2018:801.

V. Návrh

144. Vzhľadom na všetky vyššie uvedené úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálne otázky, ktoré položil Bundesverwaltungsgericht (Spolkový správny súd, Nemecko), takto:

1. Článok 23 ods. 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany sa má vykladať v tom zmysle, že bráni takej vnútroštátnej právnej úprave, o akú ide vo veci samej, podľa ktorej má príslušný vnútroštátny orgán zabezpečiť zachovanie celistvosti rodiny osoby s postavením medzinárodnej ochrany tým, že prizná takúto ochranu rodinným príslušníkom tejto osoby, a najmä jej maloletému dieťaťu, ktorí jednotlivo nespĺňajú podmienky potrebné na získanie medzinárodnej ochrany.

2. Článok 3 smernice 2011/95 sa má vykladať v tom zmysle, že bráni takej vnútroštátnej právnej úprave, o akú ide vo veci samej, podľa ktorej sa príslušný vnútroštátny orgán snaží zaručiť zachovanie celistvosti rodiny utečenca alebo osoby s postavením doplnkovej ochrany tak, že prizná maloletému dieťaťu tejto poslednej uvedenej osoby medzinárodnú ochranu bez toho, aby tento orgán vykonal individuálne preskúmanie žiadosti a nezávisle od toho, či situácia tohto dieťaťa preukazuje existenciu potreby medzinárodnej ochrany v zmysle tejto smernice alebo svedčí o súvislosti s logikou medzinárodnej ochrany.